

**CITATEN VAN THEOLOGEN EN ANDEREN
UIT DE KERKGESCHIEDENIS**

Quotes Augustus 2012 – februari 2016

Samengesteld door Ruben Bolier

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2016**

Joseph Hart: Heere, wat raadsel is mijn ziel: levend wanneer gewond; dood wanneer gezond.

William Cowper: God is Zijn Eigen Tolc.

J. C. Philpot: het is niet de zonde maar de werking der genade onder de zonde, het is niet het ongeloof maar de worstelingen van het geloof tegen het ongeloof. En het is niet het inwendige bederf maar de droefheid daarover en het is niet de ongerechtigheid maar de vergeving daarvan, niet de hartstocht maar de kracht en bevrijding daarvan, het is niet de hoogmoed maar de nederigheid, niet de hardheid des harten maar de verslagenheid en niet de dood maar het leven, niet de opstand van de mens maar de genade Gods inwendig ondervonden die de waarheid van het werk der genade bewijzen.

M. Henry: velen hebben de gunst en de liefde van God, en bemerken het niet. En zo missen zij er de vertroosting en het genot van.

George Whitefield: ik ben vermoeid in Uw werk, maar niet van Uw werk.

Groenewegen:

*Och, zal ik dan met d' ogen open
Naar t eeuwige verderf toe lopen,
Almachtig Koning, grijp mij aan,
En toon in mij Uw alvermogen,
Gij hebt er vele uitgetogen,
Die eeuwig stonden te vergaan.*

M. Henry: die het meest nooddruftig zijn, zijn niet degenen, die het luidst klagen.

Thomas Watson: Gods genade verzoet al Zijn eigenschappen.

Thomas Watson: we kunnen God wel tot straf dwingen, maar niet tot het liefhebben van ons.

De zon is niet zo vol met licht, als God vol van genade is.

M. Henry: our religious worship must be governed by the power of faith, not by the power of imagination.

M. Henry: Hij zoekt ons voordat wij Hem zoeken, anders zouden wij gewis verloren zijn.

M. Henry: laat grote zondaren niet wanhopen om genade van God te verkrijgen, indien zij oprecht berouw hebben, want wie is een God gelijk Hij om de ongerechtigheid te vergeven?

Al het nieuws is oud nieuws dat tot nieuwe mensen komt.

James Haldane: Christenen doen er goed aan om wat traktaatjes bij zich te hebben (..) als ze op reis zijn. Een (vreemd, RB) persoon zou aangemoedigd kunnen worden om ze te lezen.

M. Henry: zoals het volk lijdt door de zonden van de vorst, zo moet de regering soms lijden om de zonden van het volk.

Anoniem: Nobody knows the age of the human race, but everybody agrees that it is old enough to know better.

John Flavel: onder de toelating van de Voorzienigheid zijn velen zo verblind en volkomen afgestompt, dat zij nóch een Voorzienigheid nóch een god erkennen. Ze zijn als degenen waarvan Plutarchus terecht en kundig antwoordt aan Colotes de Epicurist: Maak de gehele mens vleselijk, en mest de ziel vet, zoals een varken, met de genoegens van het lichaam.

Ds. K. Veldman: de wereld beïnvloedt onze gezinnen, maar wij beïnvloeden de wereld niet meer.

Thomas Shepard: gerechtvaardigd te worden door het geloof, en gerechtvaardigd te worden door de gerechtigheid van Christus, is naar het Woord en in de zin van de Schrift een en hetzelfde.

Hugh Peters: bedenk dat de kleine naald een lange draad met zich kan trekken. Zo kunnen kleine zonden gevolgd worden door hevige smarten. Maar zo kan ook een kleine kruimel geloof wonderen doen.

Ds. Fransen: God wil geen koopgeld maar losgeld.

William Tiptaft: waar geen bevinding is, daar is ook geen godsdienst. Spreekwoord: een dwaas kan meer vragen dan een wijze kan antwoorden.

Erskine?: de naald van de wet baant de weg voor de draad van het evangelie.

Jonathan Edwards: het is het tere, en niet het afgestompte geweten, dat overtuigd is van zonde

J. C. Philpot: ik zag duidelijker dan ooit dat het dode calvinisme het beste wapen is dat de satan gebruiken kan om de harten te verharden en de conscienties van onvernederde belijders dicht te schroeien.

J. C. Ryland: de predikant, die de duivel niet doet briesen, is geen rechte zielenherder.

Stephen Charnock: als het boek van genade gesloten wordt, zal het boek van gerechtigheid geopend worden.

Jakobus Koelman: iedere liefhebber van Jezus is in zijn wezen en voornemen een martelaar

Jonathan Edwards: hoewel mensen God niet willen hebben als hun Wetgever, toch zullen zij Hem hebben als hun Rechter.

C. H. Spurgeon over het onderzoeken van de theologische werken: hij die niet de hersenen van anderen gebruikt, heeft zelf geen hersenen ... de beste manier om je vrije tijd te besteden is met lezen of bidden.

T. Eaton (uit 'Pareltjes'?): sommigen achten het een grote zaak wel te sterven, maar ik ben er zeker van, het is een veel grotere zaak, Godzalig te leven.

Jonathan Mitchell op zijn sterfdag: Heere, U roept mij tot U, ik weet niet waarom, als ik op mijzelf zie, maar op Uw verzoek kom ik.

Thomas Shepard: Heere, ik heb geen besef van zonde, omdat ik geen besef van U heb.

Alexander Comrie: in buitengewone tijden geeft de Heere ook buitengewone genade.

Jonathan Edwards: het bijwonen en gebruik van de genademiddelen is niets anders dan een wachten op God voor Zijn genade, in de weg waarin Hij gewoon is ze toe te kennen.

M. Henry over Daniël. 4: soms verheft God slechte mensen, om de gesel van een hemelsgend volk te zijn.

Jonathan Edwards: net zoals het erg moeilijk is om onpartijdig te schrijven, zo is het ook erg moeilijk om onpartijdig te lezen.

Thomas Brooks: hoe kleiner de verleiding tot zonde is, hoe groter de zonde is.

Thomas Brooks: er is geen kleine zonde, want er is geen kleine God waar tegen gezondigd wordt.

Thomas Brooks: de heiligen zondigen niet met een hele wil, maar, als het ware, met een halve wil.

Thomas Brooks: de heiligen vielen in de zonde, maar stonden op door berouw.

Thomas Brooks: God is het meest vertoornd als Hij geen toorn laat Zien.

Maarten Luther: er is geen christen zonder kruis.

L. van Valen. Uit het boek de dauw van Hermon:

Iemand die zich bedroog met 'bekering' en later een pijn in het hart kreeg: wekenlang riep hij niets anders dan: Heere, geef mij een nieuw hart. Op een avond voelde hij in de dadelijkheid dat God tegenwoordig was en Hij sprak tot hem deze woorden: ofschoon ge een nieuw hart wilt ontvangen, kan ik u niet ontvangen vanwege uw nieuwe hart. En later: Gij moet in een Ander aangenomen worden, toen werd voor zijn ogen de heerlijke Persoon van de Zoon van God geopend, in kracht en heerlijkheid Aan des Vaders rechterhand.

Thomas Brooks: het is menselijk om te zondigen, duivels om erin te volharden en bovennatuurlijk om eruit op te staan.

Thomas Brooks: als genade veracht wordt, zal gerechtigheid de troon bestijgen.

Thomas Brooks: Jeruzalem is op dezelfde Feestdag ingenomen als op het feest wanneer Jezus gevangengenomen is.

William Huntington: er ligt een majesteit op de genade, hetzij in de knop of in de bloem. Zij knopt in een verslagen geest, maar bloeit in een verwijd hart.

Mark Driscoll: als satan je niet kan doen zondigen, zal hij je het druk doen hebben.

Thomas Brooks: mensen zijn niet geboren met berouw in hun hart, zoals ze geboren zijn met tongen in hun mond.

Thomas Brooks, cynisch Tegen mensen die zich 'bekeren' terwijl ze in zonde doorleven: God zal uw zonden vergeven en u naar de hel zenden. (omdat het een tegenstrijdigheid is zich te bekeren en toch door te zondigen).

Bernardus van Clairvaux: Zoveel als God de zonde mishaaft, zoveel behaagt het blozen van de zondaar God.

Thomas Brooks: God zal de verzoeking niet wegnemen, tot u de gelegenheid wegneemt.

Thomas Brooks: Hij die op de zon mikt, schiet hoger dan die op een struik mikt.

Thomas Brooks?: Er is geen mens die meer geplaagd wordt, dan degenen die de minste uitwendige plagen krijgen.

Thomas Brooks: God heeft maar een Zoon zonder zonde, maar geen zonder smart. Maar een Zoon zonder corruptie (verdorvenheid), maar geen zonder correctie.

Een martelaarster die niet zo slim was, en de ondervragers niet kon weerleggen:
ik kan niet voor Christus praten, maar ik kan wel voor Hem branden.

Thomas Brooks: de sneeuw bedekt de mesthoop, zo bedekt voorspoed veler verrotte harten.

Chrysostomus: laat ons niet onderzoeken waar de hel is, maar hoe we het kunnen ontvlieden.

Thomas Brooks over ketterse gedachten: een blind oog is erger dan een lamme voet.

Thomas Brooks: de hoogmoedige ziel is als degene die staarde naar de maan en in de put viel.

Een vrouw: o God, laat me niet naar de hel gaan, waar de goddelozen zijn, want Heere, ik heb hier nooit van hun gezelschap gehouden.

Thomas Brooks: je moet meer denken aan de noodzakelijkheid van de plicht, dan aan de moeilijkheid van de plicht.

Thomas Brooks?: zo vlug als God is om genade te bewijzen, zo traag is Hij om toorn te bewijzen.

Thomas Brooks: praat niet over een goed leven, maar laat je leven spreken.

Thomas Brooks: het christendom is niet het praten, maar het wandelen met God.

Thomas Brooks: het is beter alleen naar de hemel te gaan, dan naar de hel met gezelschap.

Thomas Brooks: hoe meer wijn er in het vat zit, hoe minder water er bij kan.

Thomas Brooks: de sterren die de kleinste cirkel hebben zijn het dichtst bij de pool. En mensen die het minst verward zijn in wereldse zaken, zijn gewoonlijk het meest nabij God.

Thomas Brooks: de zonden doen me geen kwaad, als ze niet van me houden.

Jonathan Edwards: de Schrift spreekt over heilige blijdschap als een belangrijk deel van de ware godsdienst. Dat zien we in de tekst, 1 Petr. 1:8. En omdat het een wezenlijk onderdeel van de godsdienst is, wordt men er vaak met grote ernst toe vermaand en gedrongen. Ps. 37:4.

Jonathan Edwards: de psalmdichter noemt zijn heilige blijdschap als een bewijs van zijn oprechtheid. Ps. 119:14.

Anoniem: als een ent net overgezet is, zitten de sappen van de oude boom er nog in.

De Engelse vaders: een niet toegepaste Christus is geen Christus.

William Romaine: het is een vaststaand, maar droevig feit, dat er aan het Hooglied meer spot is verspild dan aan enig ander gedeelte van Gods Woord. En wij behoeven ons daar niet over te verwonderen. De duivel koestert een bijzondere wrok tegen dit boek. Hij haat het onderwerp en hij haat het samengestelde geheel.

Anoniem: de ware kennis van goddelijke dingen is als een hoge muur met een lage deur.

Thomas Brooks: de verzekering is het gevolg van het geloof. Daarom kan het geen geloof zijn. De oorzaak kan niet het gevolg zijn. En de wortel kan niet de vrucht zijn.

Thomas Brooks: de strijd van de heilige is van de wil tegen de wil, de strijd van de natuurlijke mens is van het geweten tegen de wil.

Thomas Brooks: de eerste wereld is vergaan door water vanwege de hitte van de lust, en het zal opnieuw verwoest worden door vuur vanwege de koelheid van de liefde.

Thomas Brooks?: waar Christus is, daar is vrede, want Christus is Vrede.
Thomas Brooks: Rome zegt dat onwetendheid de moeder is van devotie, maar de Schrift zegt dat onwetendheid de moeder is van destructie.

Thomas Brooks: het vuur is in ons hout, hoewel de vlammen van de duivel zijn.

Thomas Brooks: wanneer mensen Gods Woord afwerpen, zal God hen afwerpen.

Thomas Brooks: hij die zich te goed vindt om door het Woord geregeerd te worden, zal te slecht bevonden worden om door God bezeten te worden.

Thomas Brooks: wees vervuld met de Geest, zoals de wind de zeilen vullen.

Thomas Brooks: iemand zag in een visioen alle strikken van de duivel liggen. Hij ging zitten en treurde en zei: wie zal hier doorheen komen? Toen hoorde hij een stem antwoorden, die zei: de ootmoed zal u erdoor leiden.

C. H. Spurgeon: wij hoeven de dag van onze geboorte niet te weten om te bewijzen dat we leven.

Marcel van Dam: in Japan zeggen ze dat een fout een geschenk van God is.

Thomas Boston: zij die een oprechte begeerte naar vereniging en gemeenschap met Christus hebben, hebben het ware geloof.

L. R. Shelton: Voor de vrije is geen zaak te moeilijk.

L. R. Shelton: je kunt verloren zijn zonder het te weten, maar je kunt niet behouden zijn zonder het te weten.

L. R. Shelton: misschien zegt u: mijn gebeden worden niet verhoord, want ik heb geen geloof. Mijn vriend, bidt u in de naam van het geloof? Uw gebeden worden niet verhoord omdat u niet bidt in de naam van Jezus.

Palier: de wereld schijnt een paradijs, maar zij is vol verboden bomen.

Palier: de gehele godsdienst bestaat in twee dingen: in dingen die wij te doen, en in dingen die wij te geloven hebben.

Ralph Erskine: de Heere wil, dat Zijn kinderen precies andersom handelen als de wereld; dat ze niet zijn als alle andere mensen.

Ralph Erskine: wanneer de ondeugd algemeen wordt, wordt zonderlingheid een deugd.

Petrus Immens: God hoort de zondaars niet wanneer zij bidden en in de zonde willen blijven, maar als u bidt om bekering, om hartsverandering, dat is Gode aangenaam.

Ds. J. Van Prooijen: voor Gods Volk ligt in het afleren het aanleren.

Thomas Boston over de ongelovigen: hun verdorven staat besmet hun plichten, maar hun plichten kunnen hun staat niet reinigen.

R. M. McCheyne: helaas, wij vermoeien God niet door ons worstelen met Hem, maar door onze zonden.

Ds. B. Smijtegeld: hebt gij te veel tijd? Geeft er God wat van.

Thomas Shepard, over de tien maagden: de hypocrieten die de verschrikkingen van de wet voelen vluchten naar het Evangelie. Zij vinden verlichting, maar worden niet genezen.

Thomas Shepard: neem de middelen waar en geef dan het werk in Zijn handen, opdat Hij het geloof recht make.

Thomas Shepard: velen rusten op de beloften, zonder Christus.

Thomas Shepard: de zonde is niet bitter voor de ziel, voor wie het werk van de Heere Jezus niet zoet is.

Thomas Shepard: er zijn twee manieren waarop de genade veracht wordt: door algemene genade bijzonder te maken, en door bijzondere genade algemeen te maken.

Thomas Shepard: hoewel er fronsen op het gezicht van de Vader staan, is er toch liefde in het hart.

Thomas Shepard: noodzakelijkheden hebben geen vakantie.

Thomas Shepard: gebruik de middelen maar heb er geen vertrouwen in.

Thomas Shepard: het is dwaasheid om te denken dat u het kruis kunt ontvluchten, tenzij wij Christus ontvluchten.

Samuel Rutherford denkt dat de vader in de gelijkenis van de verloren zoon Christus is.

William Perkins: hij die aan zijn grootste zonden wil sterven, moet beginnen om dit met zijn kleine zonden te doen.

Thomas Shepard: mensen schilderen, omdat zij zwart zijn, de duivel wit.

Thomas Shepard?: Sommigen hebben vrede met hun geweten maar niet met God.

Thomas Shepard: uw lamp brandt, maar kijk eens in uw vat wat het is dat die lamp doet branden.

William Perkins: wij kunnen de smarten van de dood niet dragen, tenzij wij eerst door veel beproevingen in dit leven geoefend en gevormd worden.

William Perkins: hij die in het geloof wil sterven, moet eerst door het geloof leven.

Thomas Shepard: zoals alle kwade dingen ten goede werken voor de heiligen, zo zullen alle goede dingen ten kwade werken voor degenen die niet recht horen.

Ds. B. Smijtegeld: vraag niet of je mag zien dat je verkoren bent, maar dat je verloren bent.

Een puritein: o, als ik maar een tiende kon zijn van shepards hypocriet.

Spreekwoord: je leert de waarde van een schaapherder kennen door zijn kudde te onderzoeken.

L. R. Shelton: als u de Heilige Geest zoekt in plaats van Jezus, dan zult u een duivelse geest krijgen.

William Greenhill, verklaring Ezechiël, over Jakob bij Mahanaïm:

Mahanaïm betekent twee heiren, twee kampen. Jakob werd bemoedigd: als Ezau een leger heeft, dan ik ook. Als hij mannen heeft, dan heb ik engelen. Als hij er vierhonderd heeft, dan heb ik er twee keer vierhonderd.

William Greenhill, verklaring Ezechiël: wanneer wij nabij God zijn, dan is de duivel nabij ons.

B. B. Warfield: ten tijde van de reformatie heeft de genadeleer van Augustinus de kerkleer van Augustinus overwonnen.

Ds. J. Van de Poel (Ede): er moeten vandaag de dag meer mensen dominee dan bekeerd worden. Dat is ook een oordeel.

Een vrouw onder een preek van ds. Gadsby. Gadsby preekte over de woorden: zo is er dan geen verdoemenis, etc. die niet naar het vlees, etc.

Ze zei dat hij deze opmerking maakte: Ik neem aan dat er hier de een of andere arme ziel is die zegt: dat wandelen snijdt mij onmiddellijk af, want ik voel van binnen niets dan vlees. Stop, stop, arme ziel, zei hij, niet zo snel. Het is niet u die naar het vlees wandelt, maar het vlees dat naar u wandelt.

Thomas Watson: de wereld was verdronken in de zonde, voordat het verdronk in water.

Schortinghuis: ik wil niet, ik kan niet, ik weet niet, ik heb niet, ik deug niet.

Thomas Shepard: hoe zoet zijn de woorden van Jezus: uw geloof heeft u behouden, maar o, hoe zwaar zullen de woorden vallen: uw geloof heeft u verdoemd! (over iemand die meent wel te kunnen zondigen omdat hij immers geloof heeft).

Solomon Stoddard: sommige hypocrieten hebben meer zekerheid dan menig gelovige.

George Gillespie: Licht zorgt voor vernedering, en vernedering zorgt voor Licht.

George Gillespie: de verzekering maakt een kind van God niet aanmatigender maar nederiger. Noch maakt het hem slapper, maar ijveriger in de weg van heiligheid. Ds.

K. Veldman: ik ben zalig buiten mezelf en rampzalig in mezelf.

Ds. K. Veldman: Gods Volk is 100% zondaar en 100% rechtvaardig, niet half zondaar en half rechtvaardig.

William Huntington: elke wezenlijke waarheid die wij laten varen is een eindeloos verlies.

Huntington: ik vrees dat sommigen zo voor de algemene verlossing gestreden hebben, dat zij de bijzondere verwaarloosd hebben. (Het gaat hier over de algemene Verzoening).

William Huntington: een ontijdige geboorte is beter dan een valse bevruchting.

Calvijn, Institutie: vanwaar komt de stank in een lijk, dat door de warmte van de zon tot ontbinding is overgegaan? Een ieder ziet, dat hij door de stralen van de zon opgewekt wordt; maar toch zegt niemand daarom, dat die stralen stinken. Evenzo, daar in een slecht mens de stof en schuld van het kwade aanwezig is, waarom moet men dan menen, dat God in enig opzicht bezoedeld wordt, wanneer Hij naar Zijn goeddunken van de dienst van die mens gebruik maakt?

Henry: omdat er zo'n mengsel van zonde in onze plichten is, moeten we verwachten dat er een mengsel van smart in onze vertroosting is.

Augustinus: vrije wil wordt door zijn verdedigers meer neergeworpen dan bevestigd.

Calvijn: ik verafschuw woordenstrijd, waardoor de kerk tevergeefs wordt vermoeid: maar ik ben van oordeel, dat men zich angstvallig moet hoeden voor woorden, die iets ongerijmds aanduiden, vooral wanneer daarin dwalen verderfelijk is.

Calvijn: daar het menselijk verstand vanzelf geneigd is tot onwaarheid, zal het eerder een dwaling putten uit één woordje, dan de waarheid uit een uitvoerig betoog.

William Huntington: de wet beveelt ons liefde, maar geeft ons geen liefde.

J. Fruytier: God heeft mij laten zien dat aan de behoudenis van de jeugd, de behoudenis van het land en van de kerk vastgemaakt is.

Maarten Luther: zorgen kun je beter aan God overlaten.

M. Henry: diegenen weten Gods welgevallen niet te waarderen, die de smaad van mensen niet weten te verachten.

Jacob Prasch zegt over Johannes 8, over de overspelige vrouw, dat die wet van overspel door de Joden weinig uitgevoerd werd omdat het moeilijk was getuigen te vinden.

Augustinus: indien u vreemd wilt zijn aan de genade, roem dan op uw verdiensten.

Augustinus: de genade is niet uit de verdienste, maar de verdienste is uit de genade.

Anoniem: hoe het kan dat God de zonden bestuurt zonder er Zelf schuld aan te hebben: Hij legt als het ware een riool aan waar de ongerechtigheid door stroomt. Calvijn gebruikt ook beeld van zon en aas: stank komt van aas, niet van zon

Maria van Beek: leren dat kan ik niet, daar ben ik te dom voor, want ik heb niets anders geleerd dan dat God goed is en dat ik slecht ben.

Ds. Gebraad: In de watersnood van 1953 zijn er ook omgekomen. Ze stierven niet in het oordeel maar onder het oordeel. Een onbekeerd mens sterft in het oordeel, maar Gods volk sterft onder het oordeel.

John. Kershaw in debat met een arminiaan: waarom worden mensen (voor wie Christus gestorven zou zijn) verdoemd en naar de hel gezonden?

Antwoord: vanwege de zonde van ongelof.

K: als Christus voor elke zonde van elk persoon uit Adams gevallen geslacht gestorven is, dan is Hij ook gestorven voor de zonde van ongelof; dus het is aan u om te bewijzen om welke reden zij verloren gaan. Deze vraag kon hij niet beantwoorden, en hij stond duidelijk versted, maar zijn trots liet hem niet toe dat te erkennen.

Calvijn: het begin der wedergeboorte Is daarin gelegen, dat hetgeen van ons is, teniet gedaan wordt.

M. Henry. Het is makkelijker om goede raad, dan het goede voorbeeld te geven. Van rustig en kalm te zijn onder beproeving.

In de tijd van ds. van Dijke en ds. Bakker gebeurde het wel eens dat er een gebedsdienst gehouden werd, waar gevraagd werd: waarom de Heere Zich zo verborg voor het huis Jakobs, en of Hij bekend wilde maken welke zonden er lagen, en waarom Hij Zijn hand zo stil hield, wanneer er in drie of vier weken niemand in de gemeente tot God bekeerd werd.

Over John Bradford: zijn voortdurend onderzoek van de Bijbel had op zijn knieën plaats.

Fl. Costerus: gemeente, ik hoop het u moeilijk te maken om nog langer onbekeerd te blijven.

M. Henry: zij die de muren van de kerk willen opbouwen, moeten eerst de bouwvallen van zijn muren in ogeschouw nemen.

John Newton een paar dagen voor hij stierf: ik ga naar de hemel met twee krukken. De kruk aan mijn rechterhand is 'al wat de Vader Mij gegeven heeft, zal tot Mij komen' en de kruk aan mijn linkerhand is 'die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen'

W. a Brakel: u bent zo leeg niet als Hij vol is.

Andrew Gray: wat is de oorzaak dat wij zo weinig wenen anders dan het gemis van het zien op Jezus?

Thomas Brooks over het nut van beproevingen: wat nut zouden wij van de sterren hebben, als de zon altijd scheen?

James Fraser van Brea: alle godslasteringen en sabbatschendingen zijn maar vlooiënbeten vergeleken met het ongeloof in Christus.

Een Engelse vertaling van een Bijbelvers: waar de zonde overvloedig is, daar is de genade superovervloedig.

John Duncan: we hebben lang genoeg voor Gods verdediger gespeeld, in plaats van Zijn boodschapper.

John Duncan: tegen degenen die nooit in hun Hebreeuwse en Griekse testamenten lezen: je bekent dat je over een boek preekt dat je nooit leest.

John Duncan: mediteer, mediteer, mediteer.

John Duncan: de Heilige Geest maakt ons heilig en geestelijk.

John Duncan: hoe kun je weten dat God tot je spreekt? Omdat ik Hem hoor.

John Duncan: zeg tot mijn ziel, was Davids gebed, Ik ben uw heil. Dit zal Hij (echter) tegen iemand zonder geloof en zonder vruchten van het geloof nooit zeggen.

John Duncan: waarom houden gelovigen van Jezus? Wij kunnen deze vraag niet ten volle beantwoorden, omdat wij Hem niet ten volle kunnen beschrijven.

John Duncan: niemand is volmaakt. Dat is het doornenbed van de gelovigen; dat is het gemakkelijke bed van een huichelaar.

Archibald Alexander liet het nooit toe dat men goed over hem sprak. Hij schreef dat echter meer toe aan trots dan aan nederigheid.

Uit het boek van A. M. Toplady over het calvinisme in de Anglicaanse kerk: Mr. Strype over Paulus versus Jakobus: het geloof rechtvaardigt voor God; de werken rechtvaardigen voor de wereld.

Thomas Hooker: berouw verlost de mens van de zonde; verootmoediging verlost de mens van zichzelf.

Thomas Hooker: de Heere maakt sneeuwwitte heiligen van bloedrode zondaren.

Thomas Hooker: algemene waarheden doen over het algemeen weinig goed. (Hij heeft het over de persoonlijke toepassing in de preek). (...) dat wat tot iedereen gezegd wordt, wordt tot helemaal niemand gezegd.

R. M. McCheyne: als de satan je op je knieën drijft, dan zal hij snel genoeg reden hebben om dat te betreuren.

Andrew Bonar, dagboek: deze morgen was ik diep onder de indruk van het ernstige feit dat door het verliezen van een uur van gebed per dag door 's morgens niet vroeg op te staan, ik twintig dagen aan gebed verloor per jaar.

A. W. Pink: ben je niet wedergeboren? Dan zal de dag komen wanneer je wenst dat je nooit geboren was geweest. Degenen die maar een keer geboren zijn, zullen twee keer sterven. Degenen die twee keer geboren zijn, zullen maar een keer sterven en misschien wel geen een keer.

Anoniem: sommigen denken wellicht dat het godzalig is om God als een harde meester te beschouwen.

John Owen, Justification: iemand kan werkelijk voor God gerechtvaardigd zijn, terwijl hij toch geen bewijs of verzekering daarvan heeft in zijn eigen hart. Daarom behoort dat bewijs of die verzekering niet bij de natuur of het wezen van dat geloof waardoor we gerechtvaardigd zijn, en het vergezelt niet noodzakelijkerwijs onze rechtvaardigmaking.

Jacob Prasch: 'onder een boom' heeft een geestelijke betekenis. Bijvoorbeeld koning Saul onder de Tamariskboom, Elia onder de jeneverboom, Nathanaël onder de vijgenboom. Het is een teken van misnoedigheid. *Toen Ik u onder de vijgenboom zag*, etc. Volgens de Midrash betekent het de boom in het Paradijs. Vergelijk ook de vijgenboom met Richteren 9. Boom des levens. Openbaringen 22: tot genezing der heidenen.

Papias, vriend van Polycarpus, de discipel van Johannes, geloofde dat na de éérste Opstanding van de rechtvaardigen, Christus 1000 jaren Persoonlijk zou regeren. Openb. 20

Luther: ik heb zo veel te doen, dat ik de eerste drie uur in het gebed zal doorbrengen.

Luther: ik heb in mijn leven zo voor God gevreesd, dat ik het verleerd heb voor de mensen te vrezen.

M. Henry: gelijk de klederen, zo kwamen ook de huizen, met de zonde. Uit zijn verklaring over Gen. 2. Voor de val hadden we geen huizen nodig.

Iemand tegen een bisschop in Ierland: ik ken geen andere gevangenis dan een kwaad geweten.

John Owen: totdat mensen zichzelf beter kennen, zullen zij al helemaal weinig zorg dragen om Christus te kennen.

Ds. Van de Poel. God begraaft wel Zijn arbeiders, maar Zijn arbeid nooit.

John Owen: het Griekse woord canon komt waarschijnlijk van het Hebreeuwse woord caneh, een soort suikerrietstengel. Denk ook aan een meetriet. De betekenis is dus eigenlijk morele regel om te leiden, beproeven en te oordelen.

Grafschrift Joseph Hart:

Hoewel ik voor anderen een vreemdeling ben, en een wonder voor mijzelf, toch ken ik Hem (Christus) of beter gezegd, ben van Hem gekend.

O, breng geen prijs! Gods genade is vrij. Voor Paulus, Magdalena en mij. Niemand dan Christus kan hulpeloze zondaars goeddoen.

Johannes Chrysostomus: ik ga niet eerder van de bediening af dan wanneer mijn tong gelikt heeft van het bloed van Christus.

De oorspronkelijke betekenis van berit (verbond) is vlees. Karat berit (verbond maken) betekent *vlees snijden*. Denk aan Abraham die tussen de twee helften van de dieren moest lopen. Als je het verbond verbroken had betekent dat dat je net als die dieren in tweeën gesneden mag worden. Denk aan Israël: in tweeën gesneden, het Twee en Tienstammenrijk.

Witsius zegt dat *beriet*, verbond ook kan komen van bara. Scheppen, of vriendschap.

Jacob Prasch: Jezus waarschuwt vier keer tegen dwaling, en slechts een keer voor pestilentie, één keer voor oorlog, etc. Aan het eind van het boek Mattheüs.

Ds. J. Roos over de Erskines: ze waren heel ruim in de aanbidding, maar vergeet niet dat ze de bevinding niet achterwege hielden.

Ds Mallan: ik herinner me nog dat het ergens eens erg vol liep in de kerk waar ik preken moest. Er kwamen zelfs al mensen de consistorie binnen, waaronder een mij bekend persoon van een andere plaats. Ik zei zo tegen die persoon: zo, ben je hier ook al? En ik kreeg ten antwoord: ja, wat moet je doen als je er maar één meer hebt? Daarop gaf ik het antwoord: dan hebt u er nog net één teveel. Ik heb die persoon niet meer bij me in de kerk gezien. Mijn antwoord was blijkbaar juist tegen het zere been. De band was dus niet zo erg sterk.

Thomas Shepard: ik zag dat huichelaars verre zijn van zich te vernederen, omdat zij verre zijn van overtuiging, zij hopen op iets, dat in hen is.

Thomas Shepard: ik overwoog, wanneer ik Christus' wil niet tot de mijne kon brengen, dat ik dan mijn wil tot de Zijne moest brengen. Maar dan moet het aldus geschieden: 1. Dat het een oneindige goedertierenheid zal zijn indien Hij mijn begeerte belijft te geven, en dat Zijn wil dus goed is. 2. Indien Hij het niet doet, dat ik niet anders verdien dan tegengegaan, en met grote gestrengheid behandeld te worden.

Thomas Watson: 'Mijn God' - dat was geloof - 'Ik ben beschaamd' - dat was waar berouw. Ezra 9:6.

Plonia Biemond tegen haar kinderen over als ze gestorven zal zijn: wanneer mijn gebeden voor jullie niet meer kunnen opklimmen tot de Heere, dat dan toch het gebed van Christus tot jullie komt: *laat u met God verzoenen*.

Martelaar John Bradford ondertekende zijn brieven dikwijls met de volgende woorden: 'De allerellendigste, verharde en ondankbare John Bradford'.

John Flavel: door het herbergen van vreemde personen herbergt men soms onwetend engelen, maar door het herbergen van vreemde leringen heeft men soms onwetend duivels geherbergd.

John Flavel: broeders, het is makkelijker om uit te varen tegen duizend zonden van anderen, dan om één zonde in onszelf te doden.

2 Moravische broeders verkochten zichzelf aan een slaveneigenaar, om het Evangelie aan slaven te verkondigen. Toen ze weggingen van hun families riep de een: zal het Lam niet het volle loon krijgen voor Zijn lijden?

John Owen, Justification: mensen met overtuiging van zonde worden niet noodzakelijkerwijs daarna gerechtvaardigd, maar de rechtvaardigmaking gaat niet zonder de overtuiging van zonde.

Mestrezat: geloof is de vlucht van een boetvaardige zondaar naar de genade van God in Christus.

Ds. Hudson: ik ben als de kinderen die willen dat hun moeders hen een koekje of iets anders lekkers mee geven als ze naar bed gaan; zo wil ik ook dat mijn hemelse Vader mij een zoete tekst uit de Schrift of een hymn geeft om mee in slaap te vallen.

Bless'd are the humble souls that see;

Their emptiness and poverty;
Treasures of grace to them are given;
And crowns of joy laid up in heaven.

John Owen, Justification: de Zaligmaker roept alleen tot Hem degenen die vermoeid en belast zijn. (...) die gezond zijn hebben de medicijnmeester niet nodig. In dit alles bedoelt Hij niet al degenen die werkelijk zondaars zijn (want Hij maakt een verschil tussen hen, Hij biedt het Evangelie sommigen aan, maar niet aan anderen) maar [Hij bedoelt] dezulken die overtuigd waren van zonden, ermee belast waren, en naar verlossing zochten.

Augustinus?: hij die niet de kerk als moeder heeft, heeft God niet als Vader.

G. F. Handel: what a wonderful thing it is to be sure of one's faith How wonderful to be a member of the evangelical church, which preaches the free grace of God through Christ as the hope of sinners If we were to rely on our works. my God, what would become of us. Oekraïns spreekwoord: de kerk is dichtbij, maar de weg is glad. De kroeg is ver weg, maar ik zal voorzichtig lopen.

John Owen, Justification: het geloof is een daad van de wil, hoewel het niet alléén zo is.

John Owen, Justification: hetgeen wij door het geloof ontvangen, is het juiste object ervan.

Wanneer Flavel een opmerkelijke passage hoorde, dan verlangde hij van die persoon om dat te herhalen, om het dan aan zijn Aversaria toe te voegen. Door deze methode bouwde hij een grote voorraad op van geschikt materiaal voor zijn preken en voor zijn werken voor de pers.

John Bunyan: God zal genadig en ontfermend zijn voor waardeloze, onverdienende ellendelingen. Kom dan als zo een, en leg geen struikelblok op de weg naar Hem.

John Macarthur (waarschijnlijk citeert hij C. H. Spurgeon): het Woord van God is als een leeuw. Je hoeft het niet te verdedigen. Laat hem maar los.

Christopher Love (Pareltjes): stilstand in de genade is achteruitgang.

John Flavel (Pareltjes): soms moet de voorzienigheid, net als Hebreeuwse letters, van achter naar voren worden gelezen.

Een christen uit het martelaarsboek: goede werken maken geen goede mensen, maar goede mensen maken goede werken.

Ds. Smits: het is niet: als ik 65 jaar ben, dan zal ik het er eens van nemen, mensen. Nou, helemaal niet! het was te wensen dat er meer over onze doods-kist gedacht werd, dan over dat '65 jaar'!

Ds. Smits: manna betekent: wat nu toch? wat is dat nu?

W. a Brakel: de waangelovigen zijn mannen in het geloof (zo zeggen zij) en dwergen in de godzaligheid.

Dr. James White: Grieks en kerkgeschiedenis zijn voor mij de belangrijkste vakken geweest ter voorbereiding voor omgaan met allerlei visies.

Dr. James White: Kolossenzen 1: 19: ..in Hem al de volheid wonen zou: Paulus schrijft dat tegen de gnostieken- die geloofden dat onder God mindere 'goden' waren - al die mindere goden bij elkaar werden genoemd: volheid. Demiurg schiep volgens hen de wereld.

Ds. A. Hoogerland: iemand die geregeld werd uitgescholden op straat, zei niet anders dan dit: ik gevoel dat ik liever geprezen word dan uitgescholden. En zo ging hij zijns weegs. Dat is geduld.

Vaticaan: komt van Vatica. De godin van de dood. Die heuvel van het Vaticaan was een necropolis. (Necropolis = begraafplaats).

William Secker (Pareltjes): als Gods "heden" te spoedig is voor uw bekering, dan is uw "morgen" mogelijk te laat voor Zijn aanvaarding.

Joseph Hart: ik zou liever willen scheiden van elke druppel bloed dan dat ik de hoop zou laten varen die ik al heb op een gekruisigde Zaligmaker.

Joseph Hart: hij kan niet verkeerd lopen, die in liefde wandelt.

Joseph Hart:

Then sinners black as hell;
May hence for hope have ground;
For who of mercy needs despair;
Since I have mercy found.

Ds. B. Smijtegeld, uit een preek over 'Mijn zoon, geef mij uw hart':

Ten laatste zegt de Heere: Ik eis uw hart, al zou u zeggen: Heere, zou ik U mijn hart geven? Het is zo loos, het is geesteloos, het is zo mismoedig, het is zo verslagen, het is zulk een goddeloos hart, het is zulk een hard wederstrevig hart: zou ik U dat ook al geven? Ja, zegt de Heere. Ach Heere, het is te allen dage alleenlijk boos; het is zulk een diep hart, er zijn diepten in die niet te doorgronden zijn: wat zou u met zo'n hart doen? Wel, geef het Mij evenwel, zegt de Heere, Ik zal het heiligen en reinigen. Ach Heere, uit mijn hart komen boze bedenkingen en raadslagen! Ik zal Mijn Heilige Geest in uw hart geven, zegt de Heere, Die zal het er allemaal uithalen. En is het zo mismoedig, Ik zal het verkwikken; en is het zo gekwetst en gebroken, Ik zal erop zien, Ik zal het niet overstelpen, maar verbinden, het is een offer dat Mij behaagt, Ik heb er balsem voor, Ik ben de Heelmeester; en is het hard, Ik zal het week maken; en is het afzwervende en wederstrevig, Ik zal het weer terechtbrengen.

Ds. B. Smijtegeld: een vrome zegt: ik heb nog niet genoeg, ik wilde dat u mij nog een tekenetje of twee gaf, waar ik het aan weten kon of ik mijn hart aan de Heere gegeven heb. Zo u het gedaan hebt, zo zult u allermeest werk hebben met uw hart. Ach, zult u zeggen, hoe zondig is het! Hoe ligt het kwade mij bij! Rom. 7:21. Ach, was ik mijn zondig hart kwijt! Ook zult u dit kennen: allerliefste Heere, ik heb mij beproefd, maar u waart zo verre van mijn nieren; ik was ten Avondmaal, maar mijn hart was er niet bij. Kent u dat kermen als u het kwijt zijt? Ach Heere, zeggen zij, ik, moet mijn hart zo bewaren en oppassen, meer dan al mijn geld en mijn goed en dan mijn goede naam; ik moet het allermeest bewaren. En zij zetten er zulk een edele wacht bij: de vreze Gods, de liefde Gods, het geloof in de Heere Jezus; die edele posten moeten uitstaan, of zij zijn het kwijt. Wilt u er nog een hebben? Zij kunnen onder geen bediening zijn waar hun hart niet geraakt wordt, waar zij over het hoofd gepredikt worden. 'Het is geen mensenwoord', zeggen zij; zij houden van een geestelijke bediening, waar ze bewerkt

worden, waar kentekens gesteld worden, waar ze niet over het hoofd gepredikt worden, waar ze niet ongemoeid naar huis kunnen gaan. Nog eens, zij onderzoeken zich duizendmaal of zij het gedaan hebben, en zij geven zich aan God om te onderzoeken: ontdek het mij, Heere, zeggen zij, zo mijn hart niet recht is, doe het mij zien, en maak het dan oprecht voor U!

Anoniem: Genadegaven zonder Genadegever is als huis zonder fundament.

Edward Fisher: hoewel het niet alles goud is wat er blinkt, blinkt toch wel alles wat goud is.

Joseph hart: de zonde te zien doet nog niet zo zeer, maar om de zonde te voelen, hoe dat snijdt is niet uit te drukken.

In de late middeleeuwen waren er in Polen Waldenzen die de hele Bijbel uit hun hoofd kenden.

Ds. M. van Kooten: C. H. Spurgeon placht eens door de kerk heen te schreeuwen: brand, brand! De mensen riepen verbouwereerd: waar? Spurgeon antwoordde: in de hel, als ge u niet bekeert!

Thomas Hooker: de Heere schenkt genade, omdat Hij genade wil schenken. Dat komt niet omdat u Hem kunt behagen, maar omdat de genade Hem behaagt.

Thomas Willcox: laat de zonde uw hart verbreken maar niet uw hoop op het Evangelie. Thomas willcox: omdat wij het moeilijk vinden om te vergeven, denken wij dat dit voor Christus ook zwaar is.

Thomas Willcox: een gezegde van een groot heilige was, dat hij banger was van zijn plichten dan van zijn zonden. De eerste maakten hem dikwijls trots, de andere maakten hem altijd nederig.

Charles Drelincourt: uit mijn ogen vloeien geen tranen genoeg om Uw voeten te wassen, maar U, Heere hebt bloed genoeg om al de zonden van de wereld af te wassen.

Een puritein: in mijn ervaring hebben weinigen of geen mensen sneller ergernis gegeven dan degenen die gemakkelijk geërgerd worden.

Ds. Ramsbottom: jaren geleden, toen ik erg bezorgd was over wat Gods wil was, ging ik naar een zeer godzalig oud man toe om te weten hoe hij Gods wil te weten zou kunnen komen. Hij keek me een beetje verbaasd aan en zei: waarom [vraag je dat]? Ik zou het aan Hemzelf vragen, en Hij zou het mij vertellen! William Huntington: ik merkte over het algemeen dat het ware geloof werkte, hoewel het niet durfde te roemen, maar dat het arminianisme roemde, hoewel het niet werkte.

Schortinghuis blz. 321: Kom maar kreupel, mank, en toon uw gebrek voor 's Heeren troon.

Toen Richard Baxter in het dorp Kidderminster kwam, waren er amper twee gezinnen die huisgodsdienst hadden; toen hij weg ging waren er amper twee die geen huisgodsdienst hadden.

Jonathan Edwards: dat wat God veelvuldig als het onderwerp van Zijn beloften heeft, moet veelvuldig het onderwerp zijn van de gebeden van Gods Volk.

Augustinus: Gods geboden gaan onze kracht te boven en daarom moeten wij Hem bidden, Wiens kracht Zijn geboden te boven gaat. Ralph Erskine: gelijk wij zelf tot Christus moesten komen om genezen te worden, zo moesten wij ook onze kinderen tot Hem brengen; en wanneer de dienaren en andere middelen ons geen goed kunnen doen, dan behoorden wij tot de Meester te gaan, en over alle middelen en leraren heen te zien.

Ralph Erskine: indien de duivel geen vijand is van uw geloof, dan mag u wel weten dat het een vals geloof is.

Ralph Erskine: Sommigen mogen zichzelf zegenen dat zij nooit door de duivel aangevallen zijn, daar zij ondertussen in zijn wieg liggen en in slaap gesust worden.

Jonathan Edwards: strijd om in te gaan heeft dezelfde betekenis als Christus lijden in de hof. Heb doodsstrijd om in te gaan.

Thomas Goodwin in het voorwoord van Hooker's boek over de toepassing van het Heil: sommigen worden te lang onder het water van Johannes de dooper gehouden.

Thomas Sullivan: de gereformeerden zagen een 'voorbereidend werk' niet als oorzaak en gevolg, maar als middel tot het doel.

Thomas Sullivan: het probleem wat ik heb met veel getuigenissen, is dat veel mensen niet een moment in hun leven kunnen aanwijzen dat ze niet geloofden. Het kan in sommige gevallen natuurlijk wel zo zijn, maar wat vroeger de uitzondering was, is nu de regel.

W. Shedd: een schip is veilig in de haven, maar daar zijn schepen niet voor bedoeld.

Gerson noemt de overdenkingen de voedster van het gebed. Hij was soms drie of vier uur bezig, eer hij zijn hart in een geestelijke gestalte kon brengen.

Hieronimus: het is erger de zonde te beminnen dan te doen.

Mark Twain: if you don't read the newspaper, you're uninformed. If you do read the newspaper, you're misinformed.

Peter Hammond. als je je geest niet beheerst, zal iemand anders dat doen.

John Bunyan (Parels?): als je bidt, laat dan liever uw hart zonder woorden zijn, dan uw woorden zonder hart.

M. Henry: overal waar Gods kinderen zijn, zijn zij op huns Vaders grond en daarom ook onder huns Vaders oog en zorg.

Th. van der Groe: mijn waarde vriend, weet toch, dat de weg naar de hemel voor de blinden en dwazen wijd geopend is, maar alleen die wijs is, kan er niet op komen noch op wandelen.

Jonathan Edwards: het was de gewoonte van de joden om als ze in heidense landen geweest waren, om dan hun voeten te reinigen van het stof van die landen. Om aan te tonen dat ze zich daarmee niet wilden verontreinigen in het heilige land Israël. Christus wil daarmee de afschuwelijkheid van de zonde van ongelooft van de ongelovige joden aanwijzen. Luk. 10: 11.

Edmund Burke: het enige dat nodig is om het kwade te laten overwinnen, is dat goede mensen niets doen.

Grieks spreekwoord: grijs haar is een teken van ouderdom, niet van wijsheid.

In het Engels wordt onberouwelijke bekering genoemd: een berouw waar je geen berouw van krijgt.

In Roemenië worden de serieuze christenen 'repentant' genoemd: berouwhebbenden.

Thomas Brooks: hoewel de beste heiligen nog steeds zondaars zijn, zijn toch zelfs de slechtste en zwakste heiligen nog geen goddelozen.

Westminster Larger Catechism: wat zijn de plichten van het tweede gebod? Antw. De plichten van het tweede gebod zijn ... godsdienstig vasten..

A Brakel zegt dat wie zich de Heere gewent met vasten, doorgaans meer geestelijke genade heeft. W. a Brakel: die zich hierin (het vasten) geoefend heeft, heeft het nooit berouwd. Wij willen het als een bijzonder middel van groei aanprijzen.

J. C. Philpot: 'Mijn genade is u genoeg.' Ja, genoeg, ook voor hen die ze ongenoegzaam achten; genoeg voor degenen, die menen dat barmhartigheid hun zielen niet zou kunnen bereiken, of met kracht in hun hart ingaan.

Ds. Lamain: Mozes zegt: wat hebt u? Christus zegt: wat mist u?

Joseph Caryl heeft 23 jaar lang over het boek Job gepreekt. Spurgeon zegt dat je het geduld van Job nodig hebt om dat allemaal te luisteren.

John Owen: we weten niet wat voor kracht er in genade is, als we niet weten wat voor kracht er in verzoeking ligt.

John Owen: he hates not the fruit who delights in the root.

W. a Brakel zei over zijn moeder dat ze zo aanhoudend in het gebed was worstelende voor hem, dat ze zichzelf vergat.

John Flavel: O christenen! Als je een preek luistert of aan het bidden bent, denk dan: ik ben nu handel aan het drijven met de hemel voor hetgeen oneindig beter is dan goud. God is rijk voor allen die tot Hem roepen: Wat voor een schat zou ik dit uur kunnen verkrijgen, als de schuld niet in mijn eigen hart zou zijn?

John Flavel: Herodus werd rechtvaardig door de wormen gegeten, omdat hij vergat dat hij er zelf een was.

Matthew Meade: zoals er velen naar de hemel gaan met de vrees voor de hel in hun hart, zo gaan er ook velen naar de hel met de naam van Christus in hun mond.

Angus Campbell (broertje van ds. Murdoch Campbell): ik was gewoon dit te bidden bijvoorbeeld: O, genadig God, ik behoef U mijn toestand niet te vertellen. U kent mijn zonden en behoeften, mijn hardheid, mijn onwetendheid. Ik ben het mij bewust, dat ik verdien om voor eeuwig van Uw Aangezicht verworpen te worden als een zondaar, maar om der wille van de Zaligmaker, Die in deze wereld gekomen is om zondaren zalig te maken, zet mij onder de kinderen, om Zijnentwil.

Angus Campbell: de Geest Gods is vriendelijk en liefdevol, maar wordt gemakkelijk bedroefd.

John Flavel: hij die niets van God ziet in zijn moeiten, heeft niets van God in zijn ziel.

Horace Bonar: tegen degenen die zeggen dat ze het geloven moeilijk vinden: geloof is geen werk, maar een rusten op Christus. Te zeggen dat geloven moeilijk is, is hetzelfde als wanneer een vermoeide reiziger zou zeggen dat hij te moe is om zich neer te leggen om te rusten. (Uiteraard bedoelt Bonar hier niet dat een natuurlijk mens kan geloven..). Bonar zegt verder: je denkt nog steeds dat geloof een werk is dat door jou gedaan moet worden, en niet door een Ander.

Horace Bonar: verkiezing heeft vele zielen naar de hemel geholpen, maar het heeft nog nooit een ziel gehinderd.

Ik zat te denken: vroeger sprak de duivel door een slang, omdat hij niets anders had om door te spreken. Nu spreekt hij door gevallen mensen.

John Downname: als het vlees sterk is en de geest zwak, moeten we het vlees verzwakken met vasten, etc. (zoals een stad die belegerd is, verzwakt wordt door het te omsingelen en uit te hongeren).

Gedicht:

*Wie strijdt voor een kerk
Heeft een leven lang werk
Maar wie treurt over zijn zonden
Heeft een goede zaak gevonden.*

Peter Hammond: in de Sovjet Unie noemden we het: propaganda; in het westen noemen we het: nieuws.

A.W. Tozer: in goede verhouding met God te staan betekent vaak: met mensen problemen te hebben.

John Owen: als er een verborgen lust op de loer ligt in het hart, zal hij (die ertegen bidt, en er een afkeer van heeft, R.B.) zien dat de zonde óf tegen deze handelingen oprijst, óf dat de zonde haar listen gebruikt om haarzelf ertegen te beschermen. En hierdoor is het (deze zonde) ontdekt.

John Owen: de zonde wordt niet sneller ontdekt dan wanneer het het meest achtervolgd wordt.

Th. van der Groe: geloof zonder verzekering werd toen (ten tijde van de reformatie) als een remonstrantse dwaling gezien.

Hayward: genadige God, ik heb niets goeds in mijzelf dan alleen uit te vinden dat ik niets geen goed heb.

Hayward: Heere, er zijn maar twee pleitgronden voor Uw troon: een van onschuld en een van genade.

Christopher Love: als het hart niet de tuin van Christus is, is het een broeinest van de duivel.

John Owen over Psalm 130: terwijl ik geen rust heb, kan ik U geen rust geven.

Charles Davies: christenen die een avond met elkaar hebben gesproken, mogen nooit zonder gebed uit elkaar gaan. In de vroege kerk zat de bisschop als hij zijn preek hield, en stond de hele gemeente, kerkbanken werden pas in de 14e eeuw geïntroduceerd. Na de dienst moest iedereen weggaan behalve de gedoopte gelovigen,

om dan het tweede deel van het avondmaal te gebruiken, de eucharistie (woord voor dankzegging).

De zin 'nedergedaald ter helle' was *onbekend* in de vroegste versies van de apostolische geloofsbelijdenis tot laat in de 4e eeuw.

Rufinus voegde die zin toe, maar geloofde niet dat het aan de hel refereerde, maar aan het begraven zijn van Jezus; een tweede interpretatie is Zijn smartelijk lijden; een derde interpretatie is Jezus die zich in de hel openbaarde.

Joseph Hart: al de gepastheid die Hij vereist, is het zien van je behoefte aan Hem.

A. M. Toplady: the hypocrite's rising is the means of his fall, but the believer's fall is the means of his rising."

C.H. Spurgeon: Ik ben er zeker van dat God mij koos voordat ik geboren was, want Hij zou mij achteraf nooit uitgekozen hebben.

William Tiptaft: we bezochten een admiraal, die zelfs nog geen zilveren theelepels bezat. Maar hij geeft bijna alles weg aan armen om Christus wil.

Kerk - ecclesia betekent de uit-geroepen.

W. a Brakel: Ik hoef niet bovenaan te staan; als ik maar mee mag gaan.

Th. van der Groe (over het lezen van de Schrift): Christus helpt degenen die erom tot Hem roepen, hoe ellendig hun geroep erom dan wezen mag, evenzeer aan het geloof, als Hij anderen helpt door het geloof.

Th. van der Groe: indien zij maar zoveel geloof hebben dat zij Hem om het geloof ernstig kunnen bidden, ja, indien zij alleen maar van harte gewillig zijn dat Hij Zelf door Zijn Woord en Geest een oprecht geloof in hen werkt, dan is dat genoeg.

Th. van der Groe: geloof dat de hel nooit iemand zal ontvangen die maar een oprecht geloof begeert te hebben uit de hand van Christus.

Volgens A. Alexander moeten we, als we anders geen vrije tijd hebben, een uur minder slapen, zodat we in ieder geval een uur per dag afzonderen voor zelfonderzoek en gebed.

Anne Bradstreet: ik sta er versteld van, dat God, Die zoveel voor mij gedaan heeft, zo weinig van mij verlangt.

John Owen, Justification: het geloof is die daad van de ziel, waardoor overtuigde zondaars, die anders op het punt stonden te vergaan, op Christus zien zoals Hij tot een Verzoening voor hun zonden gemaakt was.

Deze woorden van Jenkin Jenkins zijn wel passend met betrekking tot de preek van ... : o, dat ik zeker was van mijn aandeel in de waarheden die ik zie, en enigmate in staat ben te bespreken! (..) maar dat ik tenslotte verwerpelijk zou zijn, ontmoedigt mij.

Duncan Matheson: ik kan u niet vertellen hoe veel troost ik in dit woord gevonden heb: 'Indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt'. Ik vind het zo moeilijk voor mij om zalig te worden, dat ik vaak bang ben dat ik nooit in het koninkrijk zal ingaan. Maar toen ik las dat zij die zalig worden, dit door veel moeiten heen worden, met een strijd die ik heb, voel ik me bemoedigd.

L. J. Van Valen: De vrees om een huichelaar te zijn, was de enige vrees die Duncan Matheson ooit gehad heeft.

John Owen: onvruchtbaarheid onder de prediking is de snelweg naar uiteindelijke verharding en onboetvaardigheid.

John Preston: mijn geliefden, u moet weten dat dit de natuur van geloof is, dat het zijn werk het best doet als het alleen is.

In de tijd van de reformatie en van Willem Farel werden er velen bekeerd door middel van debatten en disputen.

Maarten Luther: God wordt niet begrepen en wil dat buiten Christus ook niet zijn. (tafelgesprekken).

Maarten Luther: weet dat de oorzaak dat veel mensen verdoemd worden deze is, dat zij niet horen wat Christus zegt en leert van de Vader. Bij Hem alleen kunt u vinden Wat en Wie God is en wat God eist. Verder is het nergens in hemel en op aarde te vinden.

Maarten Luther: alle zonden zijn klein vergeleken bij de gruwelijke verachting van Gods Woord.

Maarten Luther: de erfzonde in de mens lijkt veel op de baard van een man, die, al wordt hij heden afgeschoren, toch morgen weer aangroeit, en dit houdt aan zo lang de mens leeft. Pas bij zijn dood komt er een einde aan. Zo blijft ook de erfzonde in ons leven, zo lang wij op aarde zijn, maar wij moeten haar tegenstaan, en zulk haar telkens weer afscheren.

Maarten Luther: achterklappen is zich met Gods zaken bemoeien.

Maarten Luther: bestrijding is goed tegen valse gerustheid.

Maarten Luther: niemand is ooit geheel zonder dwaling geweest.

Maarten Luther: dat aan de wet werd voldaan, was even nodig als dat zij was ingesteld.

Maarten Luther: geloof niet alles wat u hoort; zeg niet alles wat u weet; doe niet alles wat u mag.

Maarten Luther: het gebed houdt de wereld in stand.

Maarten Luther: Als God altijd deed wat wij begeerden, dan zou Hij onze gevangene zijn.

Maarten Luther: wie van één woord van God geen preek kan maken, zal nooit een goed prediker worden.

Maarten Luther: De duivel is een sombere geest en hij maakt sombere mensen. Daarom kan hij geen vrolijkheid dulden. Vooral van de muziek vlucht hij weg, zo ver hij maar kan. hij blijft niet waar gezongen wordt en speciaal geestelijke liederen gezongen worden.

Maarten Luther: koningen, vorsten en regenten behoorden alle vrije kunsten te beschermen.

Maarten Luther: Christus laat wel zinken; echter nooit verdrinken.

Maarten Luther over de gevaren van eenzaamheid: de mensen doen veel meer zonden als zij alleen zijn, dan wanneer zij zich in gezelschap van anderen bevinden.

Maarten Luther: ook maakt de eenzaamheid treurig en al spoedig denken wij dat er niemand zo ongelukkig is als wij en dat het nog eens mis zal lopen met ons. in het kort: als wij alleen zijn, maken wij alles erger dan het is, achten alle anderen gelukkiger dan onszelf, wij worden afgunstig en blijven bedroefd.

Maarten Luther over de predestinatie: wij hebben niet met de voorbeschikking te beginnen, maar bij Jezus Christus. Daar hoort en vindt men de Vader. Allen, die boven begonnen zijn, hebben hun nek gebroken. De Heere God zegt van Christus: naar Hem zult gij horen Mat. 17: 5. wij hebben ons te houden aan Gods geopenbaarde wil en Zijn Woord in plaats van de geheimenissen te willen doorvorsen van Gods verborgen wil.

Maarten Luther: Gods Woord is niet mijn woord, daarom kan ik het niet verzaken.

Maarten Luther: ik beschouw een man als een martelaar, als zijn vrouw en dienstmeisje niets afweet van de keuken.

Maarten Luther: als ik de Bijbel niet had, maakte ik van Christus zomaar een andere Mozes.

Richard Cameron: daar is geen gezelschap zo walgelijk als predikers en belijders, die niets van de kracht der Godzaligheid kennen.

Ds. F. Mallan: Christus is in de wereld gekomen om zondaren zalig te maken. Moet u zich beschuldigen over wat u inwendig bij u waarneemt? Hebt u zo'n boos hart? Waarom is Christus in de wereld gekomen? Omdat mensen zo'n boos hart hebben. Zij kunnen zichzelf niet verlossen. Daarom bleef er met eerbied gesproken, voor God geen andere weg over om zondaren zalig te maken, dan Zijn eigen geliefde Zoon in deze wereld te zenden. Hij heeft Hem aan die diepe vernedering en dat smartelijke lijden overgegeven. En dat voor zulke zondaren, die zulk een boos hart omdragen. Zij hadden verbrijzeld moeten worden. Maar het behaagde de Heere om Hem te verbrijzelen. Zijn geliefde Zoon heeft Hij verbrijzeld voor degenen die eeuwig verbrijzeld hadden moeten worden (..) zou Hij voor zulk een schepsel als u zich waarneemt, dan Zijn Zoon niet gezonden hebben? U kunt zulk een arglistig hart niet omdragen, of u kunt door Hem zalig worden. Als u zo'n arglistig hart niet omdroeg, had Hij Zijn Zoon niet aan zulk een diepe vernedering en aan zulk een smartelijk lijden behoeven over te geven.

Bernardus van Clairvaux: het is mij goed, als God mij verwaardigt te gebruiken voor een schild. Ik ontvang graag de kwaadsprekende tongen van de lasterende mensen op mij, opdat ze tot Hem niet mogen komen.

Hieronymus: het is mijn gewoonte en gepoogd vele (boeken) te lezen, opdat ik uit vele verschillende bloemen mag plukken, niet zozeer om alles voor goed te keuren, dan om de dingen uit te kiezen; ik neem er vele in mijn handen, opdat ik van velen veel mag leren.

Drusius: (degenen) die het allerliefst berispen, doen zelf niets prijselijks.

Ds. J. Brewer over Job 23: Ga ik voorwaards, Hij is er niet, etc.: Job, je kijkt naar de verkeerde plek. Kijk naar boven. God is in de hemel.

John Duncan over beproeving: een krijgsgevangene is geen deserteur. John Duncan: arminianisme zegt dat de helft van het werk van God is, en de helft van mensen. Calvinisme beweert dat geheel het werk van God is, en geheel het werk ook van mensen is.

John Duncan: ach! Verwar geloof niet met verzekering: verwar het keren tot God niet met wat op het keren tot God volgt, en meer en meer volgt op het keren tot, en een nauwe wandel met God.

John Duncan: er was eens een tijd dat ik zo diep in het atheïsme gezonken was, dat, toen ik een keer een paard zag, tegen mezelf zei: er is geen verschil tussen dat paard en mij.

John Duncan: ik had een godzalige opvoeding gehad, maar ik brak ermee. Ik had drie jaren van afschuwelijk atheïsme, en gedurende die tijd maakte ik een leerstellige atheïst een leerling van mij, die stierf.

John Duncan: het vreselijkste ding voor de onboetvaardigen moet zijn het sterven met de naam van de Vader, Zoon en Heilige Geest verzegeld op het voorhoofd.

John Duncan: het bewijs voor de Schrift is de Schrift.

Anoniem: we moeten blij zijn met het feit de Vader het zo kwalijk neemt als we niet naar Zijn Zoon horen, want daaruit kunnen we afleiden dat we welkom zijn als we wel naar Hem komen en dat Hij het meent.

John Duncan: als er een universele verlossing zou zijn, dan zou er ook een algemene bekering zijn.

John Duncan: wij zijn lijdelijk in onze wedergeboorte, maar wij zouden niet lijdelijk moeten zijn over onze wedergeboorte.

John Duncan: wij moeten groeien in afhankelijke onvoldaanheid, en in de kennis van Hem Die genoegzaam maakt.

John Duncan: wat mijzelf betreft: ik kan niet altijd direct tot Christus komen, maar ik kan altijd komen door de zonde. De zonde is het handvat waardoor ik Christus krijg. Ik neem een vers waarin God Christus en de zonde samengebracht heeft. Ik kan niet altijd mijn vinger op Christus leggen en zeggen: Christus behoort mij toe. Maar ik kan mijn vinger op de zonde leggen: de zonde behoort mij toe. Ik neem bv het woord: de Zoon des mensen is gekomen om dat wat verloren was te zoeken. Ja, verloren, verloren - ik ben verloren; ik leg mijn vinger op dat woord en zeg: ik ben de verlorene; ik ben verloren. Wel, ik bevind dat 'de Zoon des mensen gekomen is om de verlorenen te redden' en ik roep uit: wat God samengevoegd heeft, scheidde de mens niet.

John Duncan over het zien op Christus: laat de blinden het proberen; laat hen zien.

John Duncan: als je blind bent, en niet zien kan, laat dan je blinde oogbollen op Hem gevestigd zijn.

John Duncan: het is onze plicht om de ogen te vestigen op het Lam Gods, blind of niet blind.

John Duncan: Het is te vrezen dat er mensen zijn, die door een verscholen paperij, de twijfel een deel, en geen klein deel, van hun godsdienst (maken). 'De trots de nederigheid na-aapt'

John Flavel: de dood van de zonde is het leven van je ziel.

John Flavel: de navolging van Christus betekent dat zoals niemand zijn eigen gids is, of mag voorgeven het te zijn, hoe wijs of heilig hij ook mag zijn; zo mag hij ook niet voorgeven een regel te zijn voor andere mensen. Maar Christus is de Regel van een ieders weg en wandel.

Ds. George Rose: waar mensen verschillen van Christus, is het onze plicht om te verschillen van hen.

Ik lees in ds. Fraanje dat een Jood een minuut stilhield wanneer hij in het openbaar de Naam van Jehovah uitsprak. Uit eerbied.

Anoniem: waar is vrije wil niet te vinden? In het hart van de mens. Waar is vrije wil wel te vinden? In de fantasie van de mens.

Vance Havner: mensen raken zo gewend aan de duisternis dat ze denken dat het lichter wordt.

Toen Ph. Melancton eens bovenmate bezorgd was over de toestand van de kerk, zei Luther op zijn vrije manier van spreken tegen hem: men moet tegen Philippus zeggen dat hij ophoudt de wereld te besturen.

Ds. McWard over predikanten uit zijn tijd: Hun preken en hun leven schijnen te zeggen dat zij niet leven in het gericht van een eeuwige Gloed.

B. Florijn: John Livingstone: als ik in de hel zou komen, dan weet ik zeker dat de Heere Jezus zal komen en mij daaruit verlossen. Alsof hij zeggen wil: want ik weet met welk een dure prijs ik gekocht ben.

Samuel Rutherford: overtuiging werkt meer richterlijke verharding dan enige zonde... En die het naast is bij de hemel, ontvangt een dubbele hel... En hij die het naast is aan tot Christus getrokken te worden, en toch nooit getrokken is, die ligt in de diepste hel.

Thomas Hooker: al hun onvermogen tot het goede is vrijwillig.

Erskine: het is wat groots als een ziel mag leren wat een zondaar tot God zegt; het is groter wat God in Christus tot de zondaar zegt. Het is het grootst als men daar belang bij heeft, wat de Vader tot de Zoon zegt.

Joseph Irons: Christus moet onze Verantwoordelijkheid worden. Christus is het begin, Christus in het midden, Christus in het einde. Christus alles in allen.

Andrew Bonar: geloof bewaart ons, maar God bewaart ons geloof.

Oliver Heywood: Jakob is een beroemd voorbeeld van deze uitnemende oefening (gebed), en weinigen zoals hem; hij was gedwongen om te vluchten, maar hij kon niet weggedreven worden van zijn God.

John Duncan: Jezus stierf, gelovigen slapen.

Iemand uit Schotland: niemand heeft U een harde Meester genoemd, behalve zij die U niet kennen.

Iemand uit Schotland: indien mij verteld werd dat slechts twee uit dit geslacht naar de hemel zouden gaan, dan zou ik hopen er een van te zijn; en indien mij verteld werd dat slechts twee verloren zouden gaan, dan zou ik vrezen een van deze te zijn.

Ralph Erskine: zondag, 16 april 1732: deze morgen, na het lezen, ging ik bidden, onder het gevoel van mijn nutteloosheid en ondeugd; walgelijkheid en verdorvenheid. En ik bekende een 'beest voor God' te zijn, en niets anders dan vervuild en opstandig stof. Toch keek ik op naar God als een oneindige, eeuwige en onveranderlijke Geest, Die van eeuwigheid tot eeuwigheid God is, en altijd hetzelfde, en Die Zichzelf tentoonstelt in Christus. En daarom beleed ik met heilige eerbied, en tranen van vreugde, mijn hoop in het woord; mijn hoop van de Geest; omdat Hij gezegd heeft: de waterbron zal opspringen tot het eeuwige leven; mijn hoop voor Zijn aanwezigheid, omdat Hij gezegd heeft: zie, Ik ben met U. Ik denk dat Hij mij enige gemeenschap toestond door de weg van het geloof; en werd genoodzaakt met tranen uit te roepen Heere, ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp. Ik werd op enige gevoelige wijze geleid tot een gezicht van mijn nutteloosheid en van Gods algenoegzaamheid, om afstand te doen van alle vertrouwen in het vlees en om geheel en al de toevlucht te nemen tot de Naam des Heeren, om daar te rusten en daar tot kalmte te komen.

Anoniem: de verzekering van onze zaligheid wordt een witte raaf genoemd vanwege de zeldzaamheid. Maar verzekering zonder geloof is een witte duivel, en die is helaas minder zeldzaam.

John Knox: een mens met God is altijd in de meerderheid.

Joseph Hart: omdat mensen te ongeduldig zijn om zich in te spannen in de zoektocht naar waarheid, accepteren ze dadelijk hetgeen binnen handbereik is.

Anoniem: hoe weet je wat er in het hart leeft? Hoe weet je of er water in een diepe put is? Je gooit er een steen in en je hoort het vanzelf. Zo is het ook met het hart. God laat door bepaalde omstandigheden wel eens toe dat het hart beroerd wordt, en dan rijzen de zonden zo op.

Anoniem: Gods volk krijgt wel strijd, maar geen spijt van hun keuze.

A. W. Pink: mensen uit de vroege kerk dachten dat de antichrist een persoon was, (niet een systeem).

A. W. Pink: er zijn veel demonen maar er is maar een duivel.

John Wesley: ik ging naar Amerika om de indianen te bekeren, maar o, wie zal mij bekeren?

Anthony Flew was een vooraanstaand atheïst, maar later in zijn leven zag hij in dat zulke complexe dingen wel geschapen moesten zijn.

Girolamo (Hieronymus) Savonarola, martelaar in Florence in de middeleeuwen, op de brandstapel: u kunt me van de strijdende kerk beneden scheiden, maar u kunt me niet van de triomferende kerk in de hemel scheiden, want u hebt geen macht om mij te scheiden van Christus (Rom. 8).

Mensen zeiden van Rutherford: hij is altijd aan het bidden, altijd aan het preken, altijd de zieken aan het bezoeken, altijd aan het catechiseren, altijd aan het schrijven en studeren. Van hem is bekend dat hij 's nachts in slaap viel, terwijl hij over Christus aan het praten was en hij sprak zelfs over Hem wanneer hij sliep.

Guillaume (Willem) Farel preekte. Priesters kwamen en schoten. Ze misten. Farel zei: ik ben niet bang voor je proppenschietter en ging door met preken.

Richard Baxter: weet dat de zonde datgene is dat je bent, en niet datgene wat je doet.

Ouderencatechisatie Ds. Van Boven: ds. Kieviet hield een keer avondmaal. Toen werd zo de liefde Gods in hem uitgestort dat hij niet meer verder kon spreken.

Aaltje Zuidam bad: Heere, trek de liefde wat in zodat de preek voortgang mag hebben. Maar tijdens het avondmaal is ze opgetrokken geweest in de derde hemel. Ze kon niet uitdrukken wat ze daar gezien had. Ze was niets meer waard voor de wereld en is vijf maanden later van heimwee gestorven.

Steve Lawson: wil je de stem van God hardop horen? Lees dan de Bijbel hardop.

Iemand over ds. Asahel Nettleton: hij zei vaak: ik schijn christenen lief te hebben, maar ik ben zo onwaardig. Ik hoop dat ze me niet zullen verwerpen. Denk je dat zij zo'n arme zondaar zouden toestaan om gezelschap met hen te hebben?

Thomas Goodwin: God is de enige Leraar Die Zijn leerlingen kan onderwijzen in hun slaap.

Iemand zei over iemand anders: de hemel was in hem voordat hij in de hemel was.

John Duncan: wereldgelijkvormigheid is de zonde die heden ten dage de belijdende kerk het meest lastigvalt.

John Duncan: haat de wereld, maar haat niet de mensen van de wereld.

John Duncan: heb de mensen die daarin zijn lief, opdat ze eruit gebracht mochten worden.

John Duncan: wij zijn bijeengekomen om Gods Woord te horen. Maar met welk doel? Om het te doen.

John Duncan: ach! Denk nu aan de oneindige God Die ons gebabbel in de duisternis nu de hele tijd ziet.

John Duncan: elke onvernieuwde Arminiaan is een pelagiaan, en elke onvernieuwde calvinist is een fatalist

Augustus Montague Toplady: dagboek: voordat ik vandaag uit mijn kamer kwam, was ik te haastig en kort [bezig] in het persoonlijk gebed. Mijn geweten vertelde mij die tijd dat het zo was. En toch, zo erg was mijn ondankbaarheid en dwaasheid, dat ik niettegenstaande dat toch het gebed voor God verzuimde. In de loop van de dag had ik grote reden om van mijn eerste zonde berouw te hebben, om dat ik onder de toelating in een andere zonde viel. Het is rechtvaardig, o Heere, dat U Uw tegenwoordigheid zou terugtrekken van iemand die zo zorgeloos op U wachtte. Mocht ik nooit meer wegens welke smoes ook, U beroven (of eerder, mijn ziel verhinderen) van de aanbidding die U waard bent; maar dat ik alle dingen aan de kant zal zetten om met U gemeenschap te hebben!

Augustus Montague Toplady: dagboek: mijn tekortkomingen en mijn misdaden, mijn ongelooft en gebrek aan liefde, zouden mij in de diepste hel doen zinken, was Jezus niet mijn Gerechtigheid en mijn Verlossing. Daar is geen zonde die ik niet zou bedrijven, als Jezus, door de kracht van Zijn Geest, niet mijn Heiligmaking was. O, wanneer zal ik Hem geheel gelijkvormig zijn, en zal ik geheel de geest hebben, die in Hem was? Wanneer ik Hem zie van aangezicht tot aangezicht.

Augustus Montague Toplady: ik ben er al lang achter gekomen dat een van de moeilijkste en ontmoedigendste dingen in de bediening is het bezoeken van de onwetende en niet-ontwaakte zieken. Maar niets is te moeilijk voor God. Hij, Wiens genade in mij werkte, is bekwaam om in de zondaar te werken waar ik vandaag ben geweest; en Hij zal het zeker doen; als zijn naam in het boek des levens is.

Thomas Brooks: degenen die het minst zijn in hun eigen waarneming, zijn het grootst in Gods waarneming.

Thomas Brooks: niet zij die het meeste krijgen, maar die het meeste bewaren zijn het rijkste. En zo: niet zij die het meest horen of lezen, maar zij die het meest mediteren zijn het meest onderwezen en verrijkt.

Thomas Brooks: veel lezen en niets in de praktijk brengen is hetzelfde als veel jagen en niets vangen.

Thomas Brooks: velen lezen veel, maar bidden weinig en daarom verkrijgen zij weinig door alles wat zij lezen.

Ds. Asahel Nettleton: als je hart zo hard is dat je nu geen berouw kunt hebben, wat wil je dan doen als je hart nog veel harder wordt?

Thomas Boston: de goddelozen gaan naar de verwoesting van hun welzijn, maar niet van hun zijn.

Volgens Richard Sibbes behoorden mensen als mineralen te zijn; rijk in de diepten der aarde.

In preek van Theodorus Avink:

*Al kwam Gods Eigen Zoon;
Gestegen van Zijn troon;
Tot ons op aarde spreken;
Zo Hij geen groter kracht;
Van boven met Zich bracht;
Nog zou ons hart niet breken.*

Abraham Hellenbroek: kannibalen en Hottentotten eten maar de lichamen op; maar trouweloze predikanten eten de zielen op.

Th. van der Groe: de dood is niets, waar Christus het leven is.

M. Henry: de duivel doet ons meer kwaad door ons te verzoeken tot zonde dan door ons bij God te beschuldigen.

David Dickson: ik heb al mijn goede daden en al mijn slechte genomen, en ik heb ze samen op een hoop gegooid voor de Heere, en ik ben van die beiden gevluht naar Jezus Christus; en in Hem heb ik zoete vrede.

James Fraser van Brea: het zou wijs zijn met betrekking tot het onderzoeken van onze staat, om eerder onze gehele levensloop te onderzoeken, dan een werk in het bijzonder.

A. W. Pink: het licht van de Geest is aangenaam voor velen, voor wie de overtuigingen zeer onaangenaam zijn.

Ds. P. Blok: zijn er mensen in niemandsland, die zeggen: ik ben een vriend, ik ben een metgezel van allen die U vrezen.

Richard Sibbes: als je teleurgesteld bent in mensen, trek je dan terug naar God en Zijn beloften; en bouw hierop, dat de Heere geen gebrek zal hebben aan wat dan ook om jou goed te doen.

Dr. Michael Brown: geaccepteerd te worden door de wereld is het ergste wat de Kerk kan gebeuren.

Calvijn: indien wij God slechts gehoorzamen omdat het moet, zullen wij ophouden te gehoorzamen wanneer we er aan kunnen ontkomen.

Thomas Boston: wij hebben die weg verdacht te houden die door het grootste gedeelte van de wereld wordt bewandeld.

Bernardus van Clairvaux: niet te zondigen is Gods gerechtigheid; onze gerechtigheid is Gods goedertierenheid.

Angelus Merula: wie iets doet wat tegen zijn geweten is, bouwt de hel voor zich op.

Philip Doddridge: het beste gebed dat ik ooit gedaan heb, verdient de verdoemenis.

M. Lloyd Jones: verspil je tijd niet met het lezen van Barth en Brunner. Je zult daar niets uit halen om je te helpen met preken. Lees Pink.

Daniel Dyke: onze Zaligmaker zegt ons dat er maar weinig zijn die zalig worden: en toch, als allen zalig zouden worden die denken dat ze zalig zullen worden, dan zullen er zeker zeer weinig zijn die verdoemd zullen worden.

Maarten Luther: de hel zou geen hel zijn, als daar ook maar het geringste smeken tot God gehoord kon worden.

A. M. Toplady over tijd: als iemand elke dag een zak geld, of zelfs maar een munt in de zee zou werpen, dan zou men hem voor een gek uitmaken en zijn vrienden zouden hem daarom tegenhouden. Maar iemand die datgene weggooit wat meer waard is dan goud, dan mijnen, en meer dan de gehele wereld, ja zijn gezondheid, vrede, tijd en ziel, dan wordt zo iemand door het grootste deel van de mensheid bewonderd, geacht, en toegejuicht.

A. M. Toplady: Anoniem: dat wolven schapen verslinden is geen wonder, maar dat schapen elkaar verslinden, is monsterlijk en verbazingwekkend.

Crisp: wie Christus heeft, kan niet arm zijn; wie Christus niet heeft, kan niet rijk zijn.

Fraser: over God klagen is een ding; aan God klagen is iets anders.

A. M. Toplady: zoals de goddelozen schade lijden door de beste dingen, zo worden de godzaligen beter door de ergste dingen.

Thomas Manton: het is beter om de eer van de haat van de mensen te hebben, dan de schande van hun liefde en goedkeuring.

Gurnall: Herodes vreesde Johannes, en deed vele dingen. Had hij God gevreesd, dan zou hij moeite gedaan hebben om alles te doen.

Dyer: hij die zonder vrees leeft, zal zonder hoop sterven.

Doddridge: als een hond naar een schaap blaft, dan zal de schaap niet terugblaffen naar de hond.

Ambrose Serle: alles ligt binnen het bereik van vrije genade, maar niets ligt binnen het bereik van de vrije wil.

Anoniem: de atheïst kan God niet vinden om dezelfde reden waarom de dief de politie niet kan vinden.

Ray Comfort: wat is 750000 mijlen lang, gaat de aarde 30 keer rond en wordt elke dag 20 mijlen langer? Antwoord: de rij van mensen die buiten Christus zijn.

Thomas Brooks: iemand kan genade hebben, en het toch voor een tijd niet weten. 1 Joh. 5:13. Het kind leeft in de baarmoeder, maar hij weet het niet.

Preek Thomas Boston: U krijgt bij deze gelegenheid een zeer plechtige oproep. Christus opent thans Zijn hart voor u door Zijn Woord om u welkom te heten. Morgen mogen wij verwachten dat Hij Zijn hart voor u zal openen in het sacrament. Dit is een bijzondere gelegenheid waarop de ark van de instellingen van het Evangelie tot uw poorten komt. Pas op dat u de Koning der ere niet geringschat tijdens zo'n plechtigheid. Het is de plechtigheid van Zijn ondertrouw en tevens van Zijn kroning, de tijd waarop sommigen op een bijzondere wijze aan Hem worden ondertrouwd en de kroon op Zijn hoofd wordt gezet. "Gaat uit, en aanschouwt, gij, dochteren van Sion, de koning Salomo, met de kroon waarmede hem zijn moeder kroonde op de dag zijner bruiloft, en op de dag der vreugde zijns harten", Hoogl. 3:11. Maar een tijd dat sommigen een zegen ontvangen blijkt voor anderen een tijd van een vernietigende vloek te zijn. "Want ik zeg ulieden, dat niemand van die mannen die genood waren, mijn avondmaal smaken zal", Luk. 14:24.34

Bedenk dat het aanbod niet altijd zal gelden. Onze Heere staat te kloppen, Openb. 3:20. Hij zit niet bij de deur, maar Hij staat, wat inhoudt dat Hij op het punt staat te vertrekken. Hij hoeft Zich alleen maar om te draaien en weg is Hij. Ja, geduld dat steeds misbruikt wordt kan op den duur veranderen in grimmigheid. Er is veel op uw deur geklopt; geeft u hier geen gehoor aan, dan zal de volgende kloep uw ziel misschien uit uw lichaam kloppen, en waar bent u dan? Tenslotte, er is geen andere weg om zalig te worden dan door voor Christus open te doen. In deze weg zal het u welgaan; verwerpt u echter deze weg, dan zondigt u tegen het geneesmiddel Christus, tot uw eeuwig verderf.

Thomas Goodwin: geen andere zonden van de discipelen beroerden Christus dan [alleen] hun ongelooft.

C. H. Spurgeon: het bestaan van hypocrieten bewijst niet het niet-bestaan van ware gelovigen.

Jacob Prasch: door de val zijn mannen geestelijk ongevoelig, en vrouwen geestelijk overgevoelig geworden.

Jacob Prasch: toen de Perzen Babylon verwoestten, verhuisden de driehonderd priesters van Babel naar Pergamus. Denk aan wat in Openbaringen staat: waar de troon des satans is.

Jonathan Edwards beweert dat de engelen pas na de hemelvaart van Christus bevestigd werden in hun staat, nadat ze Christus in Zijn uiterste vernedering hadden

gediend. Jonathan Edwards over de verdoemenis van kleine kinderen: niemand wordt door de dood van Christus gered van de eeuwige verdoemenis, die de eeuwige verdoemenis niet verdiend heeft.

Thomas Brooks: niemand is zo geneigd om de waarheid van hun genade in twijfel te trekken als degene die in waarheid genade heeft.

Alternatieve vertaling Gen. 4: 7: is er niet, indien gij wel doet, aanvaarding? En zo gij niet wel doet, de zonde ligt aan de deur. Zijn begeerte (begeerte van de zonde) is toch tot u, maar gij zou daarover moeten heersen.

Thomas Brooks: Mijn zoon, geef Mij uw hart betekent: Mijn zoon, geef Mij uw wil.

Hudson Taylor: veel zielen zijn verloren vanwege het gebrek aan gebed ten behoeve van hen.

John Preston: het is er zo ver vandaan dat een waar geloof geen enkele twijfel zou moeten hebben, zodat wij met vrijmoedigheid kunnen zeggen dat het geen geloof is, behalve als het veel twijfels heeft, (..) Wij mogen van distels zeggen dat zij slechte planten zijn, maar de grond is vet en goed waar zij groeien. Twijfel is dus een zaak die het geloof wederstaat, het is slecht, maar het is een teken dat het hart goed is waar het is. Jonathan Edwards: betekenis van huid is leven. Huid voor huid zal iemand geven enz. Ik zat te denken over Gen. 3:15: *gij zult Het de verzenen vermorzelen*: dat eerst de slang in de hiel bijt, en dat Degene Die gebeten is, niet vergiftigd is, maar Zich omgedraaid heeft om de slang zijn kop te vermorzelen.

Thomas Brooks: niemand is zo geneigd om de waarheid van hun genade in twijfel te trekken als degene die in waarheid genade heeft.

Anoniem: je kunt beter kwaad lijden dan kwaad doen.

Maarten Luther: die een uur laat ontglippen, laat een dag ontsnappen.

Thomas Watson: de engel haalde Petrus uit de gevangenis, maar het gebed haalde de engel uit de hemel.

James Fraser van Brea: hoe kan ik het Vaderlijke hart horen, anders dan door Zijn Vaderlijke behandeling van mij?

James Fraser van Brea: de gelovige Maria is het verboden om Jezus aan te raken; de ongelovige Thomas wordt bevolen om zijn handen in Zijn zijde te steken.

James Fraser van Brea: een dag in de maand heb ik een dag van vernedering (vasten) voor de algemene toestand (van land en volk).

Thomas Shepard: de hel is geen hel voor een nederige ziel.

James Fraser van Brea: ik ben zeer verhinderd in mijn plicht (..) door meer het geloof in het gebed te bestuderen dan het gebed des geloofs.

James Fraser van Brea: list van satan: als je veel geestelijke zaken tegelijk wilt doen, dan komt er niets van terecht.

Medische beslissingen – voorzienigheid en gezondheid

Door John Newton

Noot: de pokken waren een vreselijke ziekte. Deze ziekte kende in Newton's dagen een hoog sterftepercentage. Vaccinatie tegen de pokken was in die dagen een relatief nieuwe en gevaarlijke procedure. Hoewel de inoculaties gewoonlijk goed werkten, was er toch een kans om koorts en littekens te krijgen (het woord inoculatie, wat een vroege vorm van inenting was, is in de brief vervangen door vaccinatie, rb). Het kon zelfs tot de dood leiden. Een voorbeeld van het risico: Jonathan Edwards stierf in 1758 omdat hij zich liet vaccineren tegen de pokken.

3 juni 1777

Beste heer,

Het schijnt dat ik wat moet schrijven over de pokken, maar ik weet niet goed wat. Omdat ik het zelf niet gehad heb, kan ik niet oordelen hoe ik me zou voelen als ik eraan blootgesteld zou zijn. Ik ben geen uitgesproken voorstander van vaccinatie. Als een persoon die de Heere vreest mij zou vertellen: 'Ik denk dat ik het in geloof doen kan. Ik zie het als een heilzaam middel, dat Hij in Zijn voorzienigheid bekend gemaakt heeft. Het schijnt mij toe dat het mijn plicht is dat ik er hulp bij zoek; zodat mijn verstand niet twijfelt of het geoorloofd is. Noch ben ik bezorgd over het gebeuren; omdat ik tevreden ben dat ik, of ik nu leef of sterf, op de weg ben waarop ik blijmoedig Zijn zegen kan verwachten.' Dan zou ik geen woord tot afrading weten te zeggen.

Als een ander persoon zou zeggen: 'Mijn tijden zijn in de hand des Heeren; ik ben nu gezond, en ik wil geen ziekte bij mijzelf inbrengen (vaccinatie was een soort gecontroleerde ziekte), ik kan niet zien wat de mogelijke gevolgen daarvan zullen zijn. Als ik de pokken zal moeten krijgen, geloof ik dat Hij het beste de tijd en manier van bezoeking kan beoordelen. Zo als het meest dient tot Zijn eer en mijn welzijn. Daarom wacht ik op Zijn beschikking, en haast ik mij niet ongeroepen tot zelfs ook maar de mogelijkheid van gevaar. Als zelfs de haren van mijn hoofd geteld zijn, dan heb ik geen reden om te vrezen dat ik ook maar één pukkel meer krijg dan Hij geschikt acht (gesteld dat ik op een natuurlijke wijze de pokken zou krijgen). En waarom zou ik er een minder willen hebben? Nee, stel dat vaccinatie mij zou kunnen behoeden voor wat pijn en ongemak, wat echter niet altijd het geval is. En stel dat zoiets het schijnbare gevaar zou verminderen, zou dat omgekeerd dan niet evenzeer verhinderen dat ik zoete vertroosting ontvangen zal? Want ik hoop nederig dat mijn genadige Heere die zal geven wanneer Hij mij roept tot een scherpe beproeving.'

'Misschien is het hoofdzakelijke doel van dit uur van beproeving, als het komt, om mij meer van Zijn wijsheid, macht en liefde te laten zien dan ik ooit eerder heb ervaren. Als ik een middel zou kunnen uitvinden om beproeving te vermijden, dan weet ik niet hoeveel verlies ik zou kunnen lijden wat betreft genade en troost. Ik ben ook niet bang voor mijn gezicht (een van de gevolgen van de pokken was vaak dat het gezicht misvormd werd). Het is zoals de Heere het gemaakt heeft. Zo zal het ook zijn na de pokken. Als het Hem behaagt, dan hoop ik ook dat het mij zal behagen. Om kort te zijn: hoewel ik anderen niet veroordeel, toch durf ik, wat mijzelf betreft, niet de toevlucht te nemen tot vaccinatie. Als ik dat wel zou doen, en de vaccinatie zou niet gunstig uitpakken, dan zou ik mijzelf verwijten dat ik geprobeerd heb de regie uit de

hand des Heeren te nemen en het heft in eigen handen te nemen. Zo heb ik nooit met andere zaken gehandeld zonder erachter te komen dat ik niet meer bekwaam dan waardig ben om zelf te kiezen.’

‘Daarnaast zou vaccinatie mij op zijn best alleen maar beveiligen tegen slechts één van de ontelbare natuurlijke kwaden waar het vlees aan onderhevig is. Ik zou nog net zo vatbaar zijn als dat ik nu ben voor tyfus, galkoliek en een ontsteking van de ingewanden of hersenen (vrij algemene en vaak dodelijke ziekten uit de 18e eeuw) en duizend andere geduchte ziekten die om mij heen zweven. Die ziekten wachten slechts op Zijn toestemming om mij binnen enkele dagen of uren af te snijden. Daarom ben ik, door Zijn genade, vastbesloten om mij neer te leggen bij Zijn beschikking. Laat mij in de handen des Heeren vallen (want zijn goedertierenheden zijn groot) in niet in de handen van mensen.’

Als iemand op deze manier zou spreken, dan zou ik zeker niet kunnen zeggen: ‘ondanks dit alles, is de het de veiligste weg om je te laten vaccineren.’

Wij preken en horen en (naar ik hoop) kennen iets van het geloof. Dat geloof stelt ons in staat om onze zielen aan de Heere toe te vertrouwen. Ik wilde wel dat wij allemaal meer geloof hadden. En dat om onze lichamen, gezondheid, voedsel en tijdelijke troost op dezelfde manier aan Hem toe te vertrouwen. Het eerste schijnt van de twee het sterkste geloof te vereisen. Hoe vreemd is het dan, dat, wanneer we denken dat we het grootste doen kunnen, wij dan zo eigenaardig en onhandig zijn wanneer we het kleinste op het oog hebben!

Doe je vriend mijn liefdevolle groeten. Ik durf niets te adviseren. Als zij in alle rust kan terugkeren op de normale tijd, en niet opzettelijk de weg van de pokken op zal gaan, noch van de weg af zal gaan, maar het eenvoudig aan de Heere zal overgeven, zal ik haar niets verwijten. En als je denkt aan je gebeden en preken, en gelooft dat de Heere ook zonder je bedenkzels voor haar kan zorgen, dan zal ik je niets verwijten. Nee, ik zal Hem loven voor jullie beiden. Mijn voorschrift is, dat jullie elke morgen voor het ontbijt Psalm 121 van dr. Watts lezen. Herhaal de woorden biddend totdat het geneesmiddel een goede uitwerking heeft. *Probatum est* (het is een goede zaak).

*Hast Thou not given Thy word
To save my soul from death?
And I can trust my Lord,
To keep my mortal breath.
I'll go and come
Nor fear to die,
Till from on high
Thou call me home*

*Heeft U niet Uw woord gegeven
Om mijn ziel van de dood te redden?
En ik kan mijn Heere vertrouwen,
Om mijn sterfelijke adem te behouden.
Ik zal gaan en komen,
Noch bevreesd zijn voor de dood,
Totdat U van boven*

Mij naar huis roept.

Adieu. Ik bid voor jullie. Etc.

Asahel Nettleton over Romeinen 13:2

Broeders, zijn hemel en hel fabeltjes? Als dat zo is, laat ons die dingen dan als fabeltjes behandelen. Of zijn zij eeuwige waarheden? Waar komt dan deze ogenschijnlijke onverschilligheid vandaan? Geloof u werkelijk dat u, binnen een paar dagen, in de hemel zult zijn om het gezang van verlossende liefde te zingen, of in de hel met de duivel en zijn engelen? Hebt u uw eigen gevaar gezien, en bent u naar een schuilplaats gevluht tegen de toekomstige toorn; en voelt u geen zorg voor de zielen van anderen? Of zijn er geen zondaars in deze plaats? Zijn zij allen rechtvaardig geworden? belijden zij allen de Heere te kennen, van de kleinste tot de grootste? is er geen gebedloos gezin in deze plaats, waarvan God gezegd heeft: *Hij zal Zijn toorn uitgieten?* Geen gebedloze jongere, tegen wie God gezegd heeft: *Ik zal u voor eeuwig wegwerpen?* Mijn broeders, als hier één onboetvaardige zondaar is, die gevaar loopt om naar die plaats te gaan van eeuwige kwelling, *kunt u dan slapen?* Één zondaar in dit huis! Één inwoner van de hel! Wat een ernstige gedachte! Één ziel in dit huis dat voor eeuwig verloren zal gaan! Wie zal het kunnen zijn? Kunt u ooit verdragen om zijn naam te horen? *Wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan? Wie is er onder ons, die bij een eeuwigen gloed wonen kan?* Hebt u geen reden om te geloven dat er nu velen leven zonder hoop, en zonder God in de wereld? *Wijd is de poort, en breed is de weg die naar de dood leidt, en velen gaan door dezelve naar binnen. Want smal is de poort en nauw is de weg, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die dezelve vinden.* (Eng. Vert.).

Waar God ooit Zijn Geest uitstort, en de zondaren oproept om goddelijke zaken te geloven, zal Hij door Zijn kinderen gevraagd worden om het voor hen te doen. Dit heeft Hij ons geleerd in Zijn Woord, en vaak ook in de taal van Zijn voorzienigheid. Dit heeft Hij u geleerd in de achterliggende dagen. Het is de hoogste tijd voor u om te ontwaken uit de slaap, want anderen zijn ontwaakt. Zondaren hier verderop zijn gealarmeerd, en honderden vergaderen zich tot Christus. En kunt u slapen? Zijn hier geen zielen die gered moeten worden of voor eeuwig verloren moeten gaan? En zijn deze zielen niet even kostbaar als andere zielen? En is God geen Hoorder van het gebed? Heeft Hij vergeten om genadig te zijn? Is Zijn genade voor eeuwig opgehouden; en zal Hij niet meer goedgunstig zijn? Nee, mijn broeders, *De hand des HEEREN is niet verkort, dat zij niet zou kunnen verlossen; en Zijn oor is niet zwaar geworden, dat het niet zou kunnen horen* (Jes. 59:1). Kom dan, *u die gewag maakt van de Heere, blijf niet stil, en geef Hem geen rust, totdat Hij bevestige, en totdat Hij Jeruzalem een lof op aarde maakt. Om Sions wil, zwijg niet, en om Jeruzalems wil, rust niet Het is tijd om de HEERE te zoeken totdat Hij komt en gerechtigheid op u zal regenen.* (Eng. Vert.) en uw gebeden, mijn broeders, zullen niet falen om een vriendelijke waarschuwing te geven aan de zondaar.

U, die door bevinding weet wat de vreselijke staat van een zondaar buiten Christus is – die weet dat hij verloren moet gaan, tenzij hij opgewekt wordt om te vragen *Wat moet ik doen om zalig te worden?* Hebt u niet genoeg smart in uw hart voor uw broeders, uw verwanten naar het vlees, om hen bij de hand te nemen en te zeggen: ‘Vrienden, ik vrees dat alles niet wel is met uw ziel - u moet wedergeboren worden: wees bereid om uw God te ontmoeten? Hebt u geen moed? Durft u niet dat beetje vriendelijkheid te betonen aan de zielen van mensen? Hoevelen, denkt u, zouden er

verloren gegaan kunnen zijn door uw nalatigheid? Als wij de zondaren niet waarschuwen, mijn broeders, dan heeft God ons gewaarschuwd. Hij zal een onderzoek doen naar het bloed. Tegen elke wachter op de muren van Sion zegt God: *Als u niet zult spreken om de zondaren te waarschuwen; dan zal die zondige man sterven in zijn ongerechtigheid, maar zijn bloed zal Ik van uw hand eisen.* (Eng. Vert. vgl. Ez. 33). Wat is uw ijver voor het behoud van zielen, broeders, in vergelijking met die van de Zoon van God? Hij zag de stad en weende daarover. O, Jeruzalem, Jeruzalem!

*Did Christ o'er sinners weep,
And shall our tears be dry?*

*Heeft Christus over zondaren geweend,
En zullen onze tranen dan droog zijn?*

Wat is onze ijver vergeleken met die van Paulus? Ik heb grote droefheid en een gedurige smart (...) voor mijn broeders, die mijn maagschap zijn naar het vlees. (vgl. Rom. 9). *Velen wandelen anders; van dewelken in u dikmaals gezegd heb, en nu ook wenende zeg, dat zij vijanden des kruises van Christus zijn.* (Fil. 3:18). Er is een vreselijke storm van goddelijke toorn op komst tegen de wereld van de goddelozen. Het is dan de hoogste tijd om uit hun slaap opgewekt te worden, *want hun verderf sluimert niet.*

Overweeg nog eens hoe lang u geslapen hebt, en u zult zien dat het de hoogste tijd is om te ontwaken.

Hoeveel maanden, en aan sommigen kunnen we wel vragen, hoeveel jaren hebt u geslapen in Gods wijngaard? En nog steeds verslaapt u de dag der zaligheid. Laat mij u dit vertellen, dat uw slaap vreselijk gevaarlijk is. Als u niet snel opgewekt wordt, dan zal God in toorn zeggen: *Laat hun ogen verduisterd worden opdat zij niet mogen zien.* Overweeg nog eens welke tijd van de dag het is voor u en u zult zien dat het de hoogste tijd is om te ontwaken.

Hoe lang geleden is de zon al opgegaan? Uw beste tijd is al voorbij gegaan. Ik merk dat bij sommigen de zon het hoogtepunt al is voorbij gegaan. Ja, zij haast zich snel naar haar spoedige ondergang. Bejaarde vaders! Uw zon werpt nu haar laatste stralen op de bergen. *Slechts een kleine tijd is het licht met u. werk terwijl het dag is; de nacht komt wanneer niemand kan werken.* Als u dan enig werk te doen hebt – als u enig woord tegen uw broeders of tegen uw kinderen te zeggen hebt: zij wachten nu om het te horen. Vertraag niet, want terwijl ik aan het spreken ben komt de nacht al dichterbij. *Wat uw hand vindt om te doen, doe dat met uw macht, want daar is geen werk, noch bedenking, noch wijsheid, noch kennis in het graf, waar u heen gaat.* (Eng. Vert.).

Asahel Nettleton 2

Uit een preek over Lukas 15: 11-25:

De vader was bewogen over wat hij zag. Hij zei niets maar rende. Genade is snel. Maar wat zag hij? Ginds, op een afstand kun je hem zien. Kom, bange zondaars, kom, zorgeloze zondaars, kom hier omheen staan en kijk naar dit tafereel. Ginds is iemand die het waard is om opgemerkt te worden. Hij is, neergebogen door verdriet, al lange tijd een ellendige zwerver geweest, die het huis van zijn vader uit gegaan is. Hij heeft zijn goed verspild. Hij is neergebogen door het harde werk in de dienst van de slechtste meesters. Hij heeft al zijn zondige kameraden verlaten. Hij komt rechtstreeks van het veld af lopen en is van het verachtelijke baantje als zwijnenvoeder weggelopen. Hij is uitgehongerd en staat gereed om te vergaan van honger. Hij heeft geen vriend die hem wil helpen. Neergebogen onder het gevoel van zijn zonden gaat

hij langzaam verder, terwijl zijn vader zich haast om hem te ontmoeten. Beschaamd en verbaasd zie je hem thuiskomen, gewoon zoals hij is, in al zijn armoede en voden. In deze toestand ontmoette zijn vader hem, en *viel om zijn hals en kuste hem*. Wat een ontmoeting is dit! Is het mogelijk? Ja, want het is de barmhartigheid van God. Geen frons is op het gezicht van de vader te zien, geen boos woord komt over zijn lippen.

Wat een vriendelijke ontvangst krijgt de arme zondaar, die gebroken van hart is, als hij naar huis, naar God toe gaat *zoals hij is!* Slechts een kleine poosje geleden zag je hem opstaan om tot zijn Vader te gaan, opdat hij erkennen zou [dat hij onwaardig is, etc.] maar voordat hij de tijd heeft om zijn voornemen ten volle uit te voeren, is hij genadig ontvangen. Maar houdt hij zijn belijdenis terug? Luister: wat hoor je? *Vader, ik heb gezondigd tegen de Hemel en voor u, en ik ben niet meer waardig om uw zoon genaamd te worden*. Maar waarom deze belijdenis? Hij is toch al in gunst aangenomen? Omdat het gevoel van vergeving, in plaats van dat het de smart vermindert, er juist voor zorgt dat de smart van de boetvaardige vermeerderd wordt. Hij acht het een voorrecht dat hij zijn zonden kan belijden. Deze belijdenis van de verloren zoon is een treffend voorbeeld van oprecht berouw. Je zult begrijpen dat deze belijdenis niet gedaan werd vanwege een slaafse vrees voor de straf; want zijn vader had hem al vriendelijk ontvangen. Zo is het met elke ware boetvaardige. Als er geen toekomstige straf zou zijn, dan zou hij nog steeds zijn zonden belijden met goddelijke droefheid. Hoewel hij door God is vergeven, dan voelt hij dat hij zichzelf nooit kan vergeven. Toen de verloren zoon zich voor het eerst voornam om terug te gaan, nam hij [ook] voor om nadat hij zijn zonden beleden zou hebben, zijn vader om een laag plaatsje onder de huurlingen vragen. Maar voordat hij de tijd had om dit verzoek te doen, werd hij onderbroken door zijn vader.

Uit een preek over Openbaringen 3:20:

Soms zegt de zondaar: ‘Ik ben gewillig om Christus aan te nemen, maar Hij is niet gewillig om mij aan te nemen.’ Maar wat zegt de tekst? *Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop*. Houdt dit niet in dat Hij gereed staat en gewillig is om binnen te komen? Dit is nog niet alles. Hij roept: Doe Mij open, doe Mij open. Dit is nog niet alles. Hij zegt: *Indien iemand Mijn stem hoort en de deur open doet, dan zal Ik binnenkomen*. Hij verklaart uitdrukkelijk dat Hij gewillig is. Dit is nog niet alles. U kunt zeggen: ‘Ik ben zo’n grote zondaar, ik heb Hem zo lang verworpen, zodat Hij mij nu niet zal ontvangen. Maar wat zegt de Zaligmaker? *Indien iemand Mijn stem hoort* – hoe slecht hij ook is, als hij aan *déze* zijde van de hel is – *Indien iemand Mijn stem hoort en de deur opent, Dan zal Ik tot hem inkomen en avondmaal met hem houden, en hij met Mij*.

Als u nu geen christen bent, laat mij dan zeggen dat u nu nog nooit Zijn stem gehoord hebt, noch de deur geopend hebt, noch gewillig geweest bent om Hem te ontvangen. U bent nog nooit aan de uitnodiging gehoorzaam geweest. De Zaligmaker staat gereed en is gewillig; maar u wilt tot Hem niet komen, opdat u het leven hebbe.

Zie uw gevaar. De Zaligmaker *staat* aan uw deur. Hij zit niet. Hij staat gereed om in te gaan, of gereed om te vertrekken. Hoe lang zou u voor de deur van uw buurman staan vragen of u binnen mag komen, als hij de deur voor u zou vergrendelen? Hoe lang heeft Christus staan kloppen? Zelfs tot Zijn haar met dauw vervuld is, en Zijn lokken met de druppels van de nacht. Maar hij zal niet lang blijven staan. Er zal een laatste klop komen. De Zaligmaker kan wel zonder u; maar u kunt niet zonder Hem. Hij kan zeggen, zoals Hij eens tegen de Joden zei: ‘Ik ga weg. U zult Mij zoeken en in uw

zonden sterven.’ Hoe vaak zei Hij niet: ‘Ik wilde’ En: ‘Jullie wilden niet.’ *Ziet, uw huis wordt u woest gelaten.*

Ik herhaal, zondaar, er zal een laatste klop komen op de deur van uw hart.

Jonathan Edwards over de wedergeboorte:

241.

De nieuwe geboorte zou je kunnen vergelijken met de eerste geboorte. De levendmaking van de foetus in de baarmoeder is zeer tragsgewijs; de vitale delen ervan worden van zeer onvolkomen tot een grotere volkomenheid gebracht door een onmerkbare groei, zodat je niet kunt bepalen op welk tijdstip het voor het eerst een levend schepsel met een redelijk denkende ziel begint te zijn. Toch is er een zeker moment dat een onsterfelijke ziel, door Gods bepaling, tot bestaan komt; zodat, als de foetus vernietigd zou worden voor dat moment, er een eind aan zijn bestaan zou komen; maar als het een poosje daarna zou vernietigd zou worden, dan zou er een onsterfelijke ziel overblijven, die naar een andere wereld overgebracht zal worden. Ik zie niet in waarom dit soms niet zo zou kunnen zijn, hoewel er op andere keren een opmerkelijke en zeer gevoelige verandering in één keer gewerkt kan worden wanneer de ziel wedergeboren is.

358. In de nieuwe geboorte wordt er zeker een zeer grote verandering gewerkt in de ziel: zo is ook in de eerste geboorte een grote verandering gekomen wanneer de ziel voor het eerst is ingegeven. Want de foetus wordt daarop onmiddellijk een levend schepsel, en een mens, hoewel het hiervoor geen leven had; maar toch is de verandering voor het gevoel zeer tragsgewijs. Het lijkt mij daarom net zo redelijk om te stellen dat de hebbelijkheid van de genade, in mensen die tot hun verstand gekomen zijn, begonnen is met een genadedaad die geloof in zich vervat heeft, omdat een hebbelijkheid op geen enkele wijze een goed gebruik kan hebben totdat er een gelegenheid is om het te beoefenen; en omdat alle hebbelijkheden alleen een wet zijn, die God heeft vastgesteld, zodat zulke daden op die gelegenheden beoefend zouden worden, dan moet het eerste wat in een schepsel zijn kan, een daadwerkelijke vernieuwing zijn. Dus lijkt het mij waarschijnlijk dat het begin van het bestaan van de ziel, wiens wezen bestaat in krachten en hebbelijkheden, met een soort van nieuwe verandering daar is, zowel in beweging als in het gevoel.

Bron: Jonathan Edwards, Miscellanies.

John Bradford: Meditaties no. 1

Wanneer u ontwaakt uit de slaap, bid dan zo:

O allerliefste Vader van onze Zaligmaker Jezus Christus, Die niemand kan kennen, dan door Uw Gave, geef dat aan de veelvuldige weldaden van Uw goedheid, die U aan mij hebt gegeven, deze weldaad toegevoegd mag worden, die van alle andere de grootste is: namelijk dat, net zoals U mijn lichaam uit de slaap hebt opgewekt, U mijn ziel grondig zou willen doen ontwaken. Ja, verlos mijn ziel van de slaap van de zonde en duisternis van deze wereld. Wilt U hetgeen dat al uit de slaap ontwaakt is, na de

dood weer tot leven wekken.¹ Hetgeen dat de dood is voor ons, is maar als een slaap voor U. Lieve God, ik smeeek en bid U nederig om deze goedheid van U, dat U mijn lichaam in dit leven zulk een metgezel van, of liever, een godzalige dienaar voor mijn ziel wilt maken, zodat het in het toekomstige leven deel mag hebben [met de ziel] aan hetzelfde eeuwige geluk door Jezus Christus, onze Heere.

Ontwaak, gij die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten. (Ef. 5:14).

Gelegenheden om te mediteren.

Roep in uw gedachten de grote vreugde en zegen van de eeuwige opstanding. Denk er ook aan om te mediteren over dat allerzuiverste licht en over die heldere morgen, en over de nieuwe zuiverheid van onze lichamen, nadat ze zo lang in de duisternis geweest zijn. Alles zal dan vol vreugde zijn.

Zo vlug als u het daglicht ziet, bid dan:

O Heere, U, Die het grootste en meest waarachtige Licht bent, van Wie dit daglicht en dit licht van de zon afkomstig is! O, Licht, dat ieder mens verlicht, die in de wereld komt! O, Licht, dat geen nacht of avond kent, maar altijd een zeer heldere en mooie middag bent, zonder hetwelk alles geheel duisternis is en door hetwelk alles zeer schitterend is! O, U, Die de Wijsheid bent van de eeuwige *Vader van genade!* Verlicht mijn verstand, zodat ik blind mag worden voor alle andere dingen. Geef toch dat ik mag wandelen in Uw wegen, en dat er voor mij geen ander licht of andere vreugde zal zijn.

Verlicht mijn ogen, o Heere, zodat ik de slaap des doods niet zal slapen, zodat mijn vijanden niet zullen zeggen: 'Ik heb hem overwonnen.'

Gelegenheden om te mediteren.

Denk er een poosje over na hoeveel beter het licht van het verstand en de ziel is dan dat van het lichaam (het licht in de ogen, vert.). Denk er ook over dat we er meer voor moeten zorgen dat de ziel goed kan zien, dan dat het lichaam goede ogen heeft. Denk eraan dat de dieren lichamelijke ogen hebben, en daarmee kunnen zien, maar mensen hebben ogen van het verstand, en daarmee zouden zij moeten kunnen zien.

Wanneer u opstaat, bid dan:

Onze eerste vader stortte zichzelf vanuit de heerlijkste, hoogste en meest eervolle staat in de modder van ellende en in een diepe zee van schande en kwaad. Maar o Christus, U, die Uw hand uitstreckte, richtte hem weer op. Zo is het ook met ons. Wij zullen altijd blijven liggen, tenzij wij door U opgewekt worden. O, goede Christus, onze allergenadigste Verlosser, geef toch dat, zoals U nu genadig mijn lichaam en last² weer opwekt, U (dat smeeek ik) mijn hart en gemoed wilt opwekken tot het licht van de ware kennis van Uw liefde. Ja, dat mijn *wandel in de hemel* mag zijn, waar U bent.

Als u dan opgewekt bent met Christus, *bedenk dan de dingen die boven zijn* (Kol. 3: 2).

Gelegenheden om te mediteren:

¹ Namelijk het lichaam.

² Het dagelijks kruis?

Bedenk eens hoe vies en vuil de val van Adam was vanwege de zonde, en zo ook hoe vies en vuil de val vanuit de verhevenheid van Gods genade van ons allen is. Denk nu weer na over de grote weldaad van Christus, door Wiens hulp wij dagelijks weer van ons vallen [in de zonde] opstaan.

Wanneer u uzelf aankleed, bid dan:

O Christus, bekleed mij met Uzelf, zodat ik er zo ver vandaan mag zijn om *mijn vlees te verzorgen om mijn begeerlijkheden te vervullen*, dat ik mijn vleselijke verlangens in zijn geheel mag afleggen, en het koninkrijk van het vlees in mij mag kruisigen (vgl. Rom. 13: 14). Wilt u voor mij een kleed wezen om mij te verwarmen tegen de koude van deze wereld. Als U bij mij weg bent, lieve Heere, dan zullen alle dingen voor mij ook maar koud, zwak, dood, etc. zijn. Maar als U met mij bent, dan zullen alle dingen warm, levendig, fris, etc. zijn. Geef daarom toch dat, als ik mijn lichaam bedek met deze jas, U mij geheel met Uzelf wilt bekleden, maar bovenal mijn ziel.

Zo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, heiligen en beminden, de innerlijke bewegingen der barmhartigheid, goedertierenheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid (Kol 3: 12).

Gelegenheden om te mediteren:

Breng eens een weinig in gedachten hoe wij met Christus verenigd zijn, en ook hoe Hij ons kleedt, ons onder Zijn vleugelen voedt, hoe Hij ons beschermt, leidt, bewaart, etc.

Wanneer u gereed staat om de dag te beginnen, bid dan:

O almachtige God en allergenadigste Vader, u weet en hebt ons ook geleerd dat de zwakheid van mannen en vrouwen groot is en dat zij zonder Uw genade geen enkel goed ding kunnen denken of doen. Wees mij genadig. Ik, die Uw zwakste, teerste en onwaardigste kind ben, smeeke het U nederig. O, wees toch genadig en teer voor mij: verlicht mijn verstand, zodat ik alleen met genoeg mag zien op goede dingen. Ontvlam mijn hart met liefde tot die dingen, zodat ik ze zorgvuldig mag begeren en ze ten laatste door Uw genadige bestuur mag verkrijgen door Jezus Christus, onze Heere, en er gelukkig mee mag zijn.

Omdat ik mijn eigen zwakheid in het geheel niet vertrouw, geef en beveel ik mijzelf in Uw handen, naar ziel en lichaam beide.

Uw liefhebbende Geest geleide mij in het land der gerechtigheid (vgl. Ps. 143: 10).

Hier volgt een stukje uit de vierde brief van John Bradford aan vader Traves:

(..) O, huichelachtige ellendeling die ik ben! Helaas, vader Traves, (laat ik u zo maar noemen) ik heb een hard hart. Er was nog nooit iemand zo hardnekkig, zo onvriendelijk tegen zo'n liefhebbende, ontfermende, genadige, goede, liefdadige Heere en Vader als ik, ellendeling en allerellendigste zondaar geweest ben. Dit zeg ik, maar niet uit nederigheid, maar uit geveinsdheid, maar toch zeg ik de waarheid. Ik bid U, goede Vader, om Christus wil, dat ik dit in waarheid mag denken, zoals ik hier schrijf over hoogmoed. Zo is het. Daarom [vader Traves]: bid en smeeke voor mij.

Hier zijn zulke goede, godzalige en geleerde preken, die deze onbesneden oren van mij ten minste drie keer per week aanhoren. Die preken (ik bedoel de grote liefdevolle

ontferming die mij in die preken aangeboden is) zijn in staat om een ieders hart in stukken te breken, om ze te doen vermurwen, berouw te doen hebben, en ze die almachtige genadige Heere te doen geloven, liefhebben en vrezen. Maar mijn diamanten, hardnekkige, alleronvriendelijkste, ondankbare hart, hetwelk de Heere, Die een Heere is van alle heren, door zoveel van Zijn instrumenten zo genadig en liefdevol bevoorrecht met het horen van Zijn spreken, lokken, ja roepen tot mij, nu eens door Zijn wet en dreigementen, dan weer door het Evangelie en beloften en dan weer eens door Zijn schepselen, om te komen, ja, om tot Hem te komen. Dit doet Hij zo genadig en liefdevol door Zijn instrumenten. Maar ik verberg mij met Adam in de hof. Ik ga niet alleen zoals Samuel naar Eli toe, maar ik vlucht met Jona naar de zee, en daar slaap ik in het luik van het schip, en ik rol in het bed van Izebel, *quod est afflictio maxima*, totdat het God behaagt om mijn ogen te zalven met ogenzalf, ja, totdat het Hem behaagt om een storm op te doen steken, om naar mij terug te keren en op mij te zien. Zoals Lukas verhaalt hoe Hij op Petrus gezien heeft. Want o Heere het is Uw gave, en het komt van U en Uw vrije genade. Het komt niet van de mens, het komt niet van de werken om berouw te hebben, te geloven, te vrezen en lief te hebben. Werk daarom toch in mij, om Jezus' wil, in mij, die Uw schepsel en de meest ondankbare huichelachtige dienstknecht ben. Niet wanneer ik wil, niet zoals ik het wil, maar wanneer U het wilt. Ja, hetgeen het meest ter ere van Uw Naam is. Amen.

(..) O Heere, geef mij Uw genade, en geef mij niet over aan mijn eigen oordeel en verstand. Huichelarij, hoogmoed en hardnekkige zorgeloosheid omringt mij, en toch voel ik het niet. De Heere verlosse mij. Bid, bid voor mij, dank God voor mij. O Heere, Uw wil geschiede, open dit hart van mij. U, *Die de sleutel Davids hebt, die alleen kan openen*, opdat ik begeren mag om een begeerte te hebben tot de eer van Uw Naam, berouw, geloof, etc.

(..) De zonde zal een einde nemen, ongerechtigheid zal uitgewist worden, en eeuwige gerechtigheid zal ingebracht worden. Want God zal Zelf komen en ons verlossen. Hij Die te komen is, zal komen, en zal niet vertragen. En wanneer Christus, ons Leven, zal geopenbaard worden, dan zullen wij ook met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid. Want Hij is een keer geofferd geweest, om de zonden van velen weg te nemen: opnieuw zal Hij gezien worden zonder zonde door degenen die op Hem gezien hebben ter verlossing. Zo zullen wij voor altijd met de Heere zijn. Daarom, vertroost elkaar met deze woorden.

O Heere, open mijn ogen die niets van de grote troost zien die er in deze rijkste woorden is. Open mijn ogen, goede Heere, opdat ik de slaap des doods niet slape. (..)

Advies aan christelijke moeders

Door

Archibald Alexander

Wanneer ik mij richt tot christelijke moeders, dan bedoel ik niet dat niet-christelijke moeders geen waarschuwing nodig hebben. Helaas, dat er in een christelijk land moeders zijn die niets hebben van de Geest van Christus! Jonge mensen beloven zichzelf vaak dat zij de ware godsdienst zullen navolgen nadat zij getrouwd zijn en een plek in de wereld gekregen hebben. Hoe absurd is dit! Het zou eerder hun voornemen moeten zijn om niet te denken aan het aangaan van een verbinding die zulke zware verantwoordelijkheid met zich meebrengt, en aan de beoefening van zoveel goede daden, voordat zij zelf ware godsdienst [in zich] hebben! Hoe is het mogelijk voor een vrouw, en in het bijzonder voor een moeder, om zonder levende vroomheid de plichten van een echtgenote op een rechte wijze te vervullen? Ik denk dat geen enkele vrouw die zonder godsdienst is, bekwaam is om een echtgenote en moeder te worden. Alleen de gedachte al: een goddeloze moeder! Als het niet zo algemeen voorkwam, dan zou alleen de uitdrukking al dezelfde emoties op doen wellen als die wij hebben wanneer we horen van een goddeloze predikant.

Ik schrijf aan christelijke moeders, want alleen van hen kan ik een geduldig oor verwachten. Ik schrijf aan christelijke moeders, want alle moeders zouden oprechte christenen moeten zijn. Is er iemand op deze aarde, wiens hart zo bezoedeld is door vooroordeel, dat hij geen overeenkomst ziet tussen godzaligheid en deze tedere verbinding? Het was vroeger een algemene opvatting, zelfs onder ongelovigen, dat de godsdienst een sieraad en een bescherming was voor de vrouw. Ik kende een aanzienlijke man, die zelf van alle geloof in de christelijke religie afgefallen was, en zijn vrouw aanmoedigde om de christelijke godsdienst aan te hangen, en hij zorgde er met alle mogelijke middelen voor dat zijn vrouw naar de kerk kon gaan. Toen een van zijn vrienden bij hem klaagde dat zijn vrouw vroom aan het worden was, en dat hij daarover heel bezorgd was, vertelde hij hem dat hij een dwaas was, omdat niets meer gepast en te wensen was dan dat een vrouw godzalig zou zijn. Zelfs ongelovigen zijn gedwongen, zoals de duivelen vanouds, om een getuigenis ten gunste van Christus te geven. Veel goddeloze mannen willen een vrouwen hebben die oprecht vroom zijn, en weinig intelligente mannen in ons land (Oostkust, Verenigde Staten, 19^e eeuw) zouden blij zijn met een ongelovige vrouw.³ Zo iemand was zó zeldzaam veertig jaren geleden in Virginia, toen ongelovigheid zeer veel voorkwam bij de mannen van de hogere stand, dat wanneer een vrouw aangewezen kon worden die deïstische gedachten voorstond, dat een gevoel van weerszin deed ontstaan in bijna alle harten.

Met genoegen kan ik zeggen dat in geen enkele klasse van de maatschappij waar dan ook toonbeelden heb gevonden van zuiverder en verhevener godzaligheid dan onder de vrouwen van Virginia. Ik heb redenen om te geloven dat het aantal van deze toonbeelden eerder groter dan kleiner geworden is sinds ik de staat heb verlaten waar ik geboren ben (Virginia). Het mag gezegd worden dat het gemenebest bewaard is geworden voor totale verwoesting door de voorzichtigheid, zuiverheid en godzaligheid van de moeders uit Virginia (en dat in een aanzienlijke mate). Zij zijn het zout geweest, dat de voortgang van het morele bederf van het gros van de maatschappij tegengegaan heeft. Daarom is er misschien geen ander land in de wereld

³ Dit was de situatie in de tijd van ds. Alexander, hij put hier uit zijn eigen ervaring. De tijden zijn veranderd.

waar moeders zo erg gewaardeerd zijn door hun kinderen en waar moeders zo'n grote invloed hebben op hun kinderen. Vraag bijna iedere jongere uit Virginia waar hij de helderste voorbeelden kan vinden van morele uitmuntendheid, en zijn gedachten zullen dan meteen gaan naar de godzalige vrouwen, en misschien wel naar zijn eigen moeder, als zij godzalg zou zijn.

Ik kan mij een jonge man herinneren die, hoewel hij een buitengewoon vrome moeder had, door al de beteugelingen van zijn opvoeding heen brak, en een openlijke atheïst werd, en een pleitbezorger werd van de smerigste losbandigheid (Engels: infidel, dat is een benaming voor deïsten, atheïsten, etc.). Maar een genadig God hoorde de onophoudelijke gebeden van zijn moeder, en door middelen die wat ongewoon waren, werd hij bekeerd van de dwaling van zijn weg. Als hij over zijn vorige leven sprak, dan zei hij (je kon zien dat hij dat zei met schaamte en nederigheid): 'Ik kon alle argumenten die de godsdienst verdedigden weerleggen, behalve één. Dat [ene argument] kon ik nooit uit de weg krijgen, en dat was het vrome voorbeeld en leven van mijn moeder. Wanneer ik mij sterk maakte tegen de waarheid met hulp van Bolingbroke, Hume, en Voltaire, dan had ik toch, wanneer ik aan mijn moeder dacht, de verborgen overtuiging, die door niets kon weggenomen worden, dat er [een] werkelijkheid was in levende godzaligheid.'

Ik zou mijn papier snel kunnen volschrijven met goede voorschriften voor moeders, maar dat is echt niet nodig. Wat de plichten van de moeders zijn is algemeen bekend. De methode voor het opvoeden door moeders zal misschien bij de meesten ook wel bekend zijn. Het *opwekken van hun oprecht gemoed; opdat gij u zult herinneren* (2 Petr. 3:1,2) is waar ik op doel. Met andere woorden, ik wil hen aansporen om na te denken hoe belangrijk de plek is waar zij zich bevinden, en om hen te overtuigen om de invloed die zij [op hun kinderen] hebben, uit te oefenen. Ik heb vrome vrouwen vaak horen klagen dat zij tot weinig of niets in staat waren, en dat het voelde alsof zij bijna nutteloze mensen in de maatschappij waren. Dit is een grote vergissing. Hun invloed verspreidt zich stil en ongemerkt, maar het is er zeker en het heeft nut.

Vroomheid is als het licht dat niet verborgen kan blijven. Hoe meer het zich probeert te verbergen en uit het zicht van de mensen probeert te gaan, hoe helderder het schijnt. De invloed van vrouwen houdt alleen maar op, of is alleen maar ongunstig, wanneer zij de plek die zij zouden moeten innemen gaan verlaten, of wanneer zij proberen zich op te dringen om door de mensen gezien en gewaardeerd te worden. Zoals we geschokt zijn door atheïsme in een vrouw, zo is ook eerzucht in een vrouw verfoeilijk.⁴ Laat de trouwe moeder haar invloed uitoefenen op haar eigen plek, namelijk de kring van het huishouden, en in een voortdurend en trouw bijwonen van de godsdienst. Laat haar goed op de zaken van haar huishouden passen. Laat haar haar goedhartigheid en geduld tentoonspreiden in de goede aansturing van haar kinderen. Laat haar een voorbeeld zijn van orde, netheid, bedrijvigheid en gastvrijheid, en zij zal genoeg te doen hebben. Elk uur en bijna elke minuut zal een gelegenheid bieden voor het uitoefenen van de een of andere deugd. En het alziende Oog zal genadig die daden opmerken en aan het licht brengen, die gewetensvol en met vreugde uitgevoerd zijn. Een moeder kan in geen interessanter werkplaats gezet worden dan te midden van een grote groep kinderen. Hier is een gepaste werkplaats voor haar. Hier heeft zij werk genoeg om haar hart en handen te gebruiken.

⁴ In een man ook, uiteraard. Wellicht werd het ongeloof in die dagen meer door mannen dan door vrouwen gepropagandeerd?

Sommigen zullen echter denken dat dit maar een klein gebied is waar zij kan werken. Zij willen graag in een groter gebied bezig zijn, en willen iets doen wat een grote impact heeft op de bestemming van de mensheid. Iets wat meer te maken heeft met de bekering van de wereld. Enkele vrouwen zijn, omdat zij bijzondere talenten hadden, en onder bijzondere omstandigheden gebracht zijn, in staat gesteld om zoveel te bereiken dat de wereld met hun lof vervuld is. Zodanig was de zeer goede loopbaan mevrouw Hannah More, die door haar liefdadigheid en haar geschriften de weldoenster is geworden van de mensheid. Zo is het nu ook met de heldere loopbaan van mevrouw Fry. Het valt echter heel weinig mensen ten deel, om goed te doen op landelijke schaal, van welk geslacht ze ook zijn. Als allen dit ten doel zouden hebben, dan zou er maar weinig gedaan worden. Het grootste gedeelte van het vrouwelijke geslacht moet tevreden zijn om het kleine tuintje te bebouwen dat aan hen toevertrouwd is door de voorzienigheid.

Zoals de moeders in het oude Israël ernaar verlangden om kinderen te krijgen, omdat zij hoopten dat zij de eer en de onuitsprekelijke blijdschap mochten hebben door het baren van de beloofde Messias, zo mogen moeders van nu ook de blijde hoop koesteren dat God uit hun kinderen mannen van naam, goede predikanten, toegewijde zendelingen, eerbiedwaardige liefhebbers van de mensheid, wijze politici of zelfs mensen die onbekend blijven, en die nederig zijn en een voorbeeldige vroomheid hebben. Hanna wachtte op God voor haar Samuel. Ongetwijfeld heeft zij het kind, voordat hij geboren was, voor God afgezonderd van Wie zij hem gekregen heeft. Wanneer zij hem in haar armen legde, en hem aan haar borsten legde, bad zij steeds om Gods zegen voor Zijn Eigen dierbare geschenk. O, wat werd zij rijkelijk beloond!

Ik heb weleens gehoord dat iemand aan een vrouw die heel godzalig was de vraag stelde hoe het kwam dat al haar kinderen op zo'n jonge leeftijd bekeerd werden. De goede vrouw ontkende bescheiden dat zij dat verdiend had en dat het haar werk was, 'Maar,' zei zij, 'Hoeveel kinderen ik ook gevoed heb, ik heb nooit een kind aan de borst gelegd om het de nodige voeding te geven, zonder dat ik op hetzelfde moment mijn hart ophief naar God om een zegen te vragen voor het lieve kleine kind.' Zou dit geen goede algemene regel zijn voor moeders om na te volgen? Wie kan zeggen wat het voor een effect zou kunnen hebben voor de volgende generatie?

Vaak wordt de vraag gesteld: *Door wie zou Jakob opstaan?* (Amos 7:2, 5, Eng. vert.). De ene zegt dit, en de ander zegt weer wat anders, maar als ik een partijdig antwoord zou mogen geven, en, naar ik geloof, een goed antwoord, dan zou ik zeggen: door vrome moeders. Ja, zoals een vrouw het onuitsprekelijke voorrecht heeft gehad om de moeder te zijn van onze Heere en Zaligmaker, zo zullen de vrouwen ook samen de moeder zijn van de Kerk. Zij hebben tienduizend Timotheïssen op hun knieën en met een zoete en overtuigende stem druppelen zij in hun open harten de woorden van *de heilige Schriften, die wijs kunnen maken tot zaligheid, door het geloof, hetwelk in Christus Jezus is.* (2 Tim. 3:15).

Een echte en grondige reformatie moet beginnen in het gezin, wat het fundament is van alle maatschappelijke instellingen, zowel burgerlijk als godsdienstig. Hier is de wortel waaruit de hele boom met al zijn wijde en hoge takken groeit. Als de ware godsdienst in het algemeen moet beginnen in het gezin, wie is daarvoor het hoofdzakelijke middel en aan wie komt de grootste eer dan toe? Ongetwijfeld aan vrome moeders. Het zijn hun handen die het kostbare zaad zaaien. Het zijn hun gebeden en tranen die het groeiende plantje water geven. Het is hun vriendelijke, gepaste en goed afgemeten onderwijs dat het tedere en gevoelige hart water geeft

zoals het regen op het zachte gras, of de dauw, die ongemerkt het dorstige plantje water geeft. De lessen die met ernstig vertoon op de scholen en de kansels gegeven worden zijn niet de belangrijkste lessen, maar de lessen die op een zachte wijze van de lippen van de moeders komen en gericht zijn aan hun volgzaam en belangstellende kleintjes die op hun knieën bij elkaar zitten. Geen welsprekendheid kan op tegen die van een gevoelige en vrome moeder, omdat geen enkele indruk door de menselijke spraak zo diep en onuitwisbaar is. Deze lessen grift zij, of zij het weet of niet, in de stenen tafels van het menselijke hart. Dat schrift kan nooit geheel uitgewist worden. Vele indrukken kunnen erop gegrift worden, maar deze indrukken hebben het voordeel dat zij het diepst zijn. Als alle andere indrukken weggegaan zijn, dan zullen deze overblijven.

Toen ik tijdens mijn bediening in Philadelphia een gezin bezocht, zag ik een heel levendige maar oude vrouw die houtsnippers in haar schort het huis binnen bracht. Ik vroeg aan de vrouw des huizes wie dat was. 'Dat is mijn moeder.' zei ze, 'Maar zij kent me niet meer.' Toen ik doorvroeg, kwam ik er achter dat zij alles vergeten had behalve hetgeen in haar jonge jaren gebeurd is. Hoewel zij Zwitserland verlaten heeft toen zij een meisje van veertien jaar oud was, en de Duitse taal sinds die tijd niet meer heeft gesproken, herhaalt zij nu elke nacht hardop haar Duitse gebeden.

Het is moeilijk om een duidelijke lijn te trekken tussen een goede moeder en een goede vrouw. Het karakter van de laatste moet een belangrijke invloed hebben op dat van de eerste. Het is relatief makkelijk voor een vrouw om haar taak goed uit te voeren als zij getrouwd is met een goede en liefhebbende man, maar wanneer een vrome vrouw die teer en gevoelig is, getrouwd is met een man wiens karakter en humeur door dronkenschap vernield is en zij op een lompe wijze getiranniseerd wordt, ja zelfs mishandeld wordt, dan is er veel zelfverloochening nodig om rustig te blijven en de taken van een gehoorzame en respectvolle vrouw uit te oefenen. Zo'n toestand is bijzonder pijnlijk en beproevend voor een vrome moeder, maar veel goede vrouwen zijn vandaag de dag in zo'n toestand. Hoe groter de beproeving is, hoe meer genade nodig is en hoe helderder het karakter is dat in staat gesteld is om zo'n last met nederigheid en vastberadenheid te dragen. Als een gevoelige vrouw zo'n ramp ineens zou overkomen, dan zou het haar overweldigen, maar zij wordt geleidelijk op het ergste voorbereid en leert haar gevoelens te beheersen, om geen gedrag te hebben dat niet past bij haar positie en de tedere relatie van een echtgenote. Zij vermijdt uitbranders en in haar mond zijn geen grove terechtwijzingen. Als er iets aan haar gezicht veranderd is, of als de vrouw bitter gehuild heeft wanneer zij alleen is, dan zal dat aan het jaloerse oog van de dronkaard niet ontsnappen. Het is niet onwaarschijnlijk dat deze tekens van groot verdriet zijn woede alleen maar meer zullen opwekken. Hij zal dan alleen maar met grotere woede razen, als hij door zijn glazen sterke drank bedwelmd is. Wat kan zij tegen haar kinderen zeggen, als zij [bij het ouder worden] kunnen zien wat er aan de hand is? Als het mogelijk is, dan heeft zij het er nooit met hen over, en als het nodig is, dan zal ze ervoor zorgen dat haar woorden het respect voor hun onwaardige vader niet doen verminderen. Zij verbergt zo veel mogelijk voor haar kinderen de gebreken en het slechte gedrag van hun vader. Haar mond is gesloten richting andere mensen, al is de wederzijdse vriendschap nog zo hecht. Dit is de moeilijkheid aan het geduldig dragen van deze zware last, die alleen en in stilte gedragen moet worden, zonder dat zij, zoals gewoonlijk het geval is, verlichting krijgt doordat zij aan haar verdriet lucht geeft bij een trouwe en medelijdende vriend.

Ik weet niet of er, behalve het gevoel van schuld, een toestand in het leven van een mens zo treurig is als wanneer een goed onderlegde vrouw, die godzalig en

fijngevoelig is, verbonden is aan een wrede echtgenoot, die zelden in een goed humeur is. Hoewel hij een poosje rustig kan blijven, zijn woedeaanvallen zijn toch die van het ergste soort dat er bij de mensheid te vinden is.

Ik wil erop wijzen dat dit geval door een vrouw het beste gezien kan worden als echte krankzinnigheid. Zij moet het zien als een gevolg van een of andere lichamelijke oorzaak, en het ook zo behandelen. Hoe moeilijk de betrachting van de plicht onder die omstandigheden ook kan zijn, ik heb niet weinig voorbeelden gezien van zo'n volmaakte voorzichtigheid, christelijke standvastigheid en zachtmoedig geduld, dat ik er bewondering voor kreeg. Zoals het goud gezuiverd wordt in het vuur van de oven, zo is het ook mogelijk dat sommige vrouwen onder de druk van zulke beproevingen, tot een hoge mate van godzaligheid komen, waar zij niet gekomen zouden zijn als zij in andere omstandigheden zouden zijn.

Ik wil echter niet in de verleiding komen om op een al te lovende manier te spreken over christelijke moeders. Sommigen hebben veel gebreken, en de gevolgen daarvan zijn voor het geluk en karakter van hun kinderen heel droevig. Ik herinner me dat ik een keer kennis heb gemaakt met een planter uit Virginia, die van de beste, oude, stempel was. Hij was rijk, gastvrij, aardig en, wat beter is dan al het andere, werkelijk godzalig. Als hij het Evangelie hoorde, dan leek het wel of zijn gehele ziel open gelegd werd voor de indrukken van de waarheid. Hij was zo gevoelig, dat deze man van God, wanneer hij de liefde van de Zaligmaker beschreef, dikke tranen over zijn wangen rolden, en dat was geen teken van zwakte. Hij was een man zonder bedrog. Je kon altijd weten waar je hem kon vinden. Echter, tot mijn grote verdriet en verbazing kwam ik er achter dat al zijn zonen losbandig waren. Omdat ze zaten te drinken, te gokken en andere slechte dingen uithaalden, bedierven zij al snel hun goede naam, verspilden ze hun eigendommen, beschadigden ze hun gezondheid en verkortten ze hun leven.

Toen ik erachter wilde komen wat de oorzaak was van deze verre afwijking van het voorbeeld van een goede en liefhebbende vader, zag ik dat het lag aan de onverstandige toegeeflijkheid van een al te lieve moeder. Niet dat zij wilde dat haar zoons af zouden wijken, maar wanneer zij iets verkeerd deden, dan deed zij haar best om hun gedrag te verbergen voor hun vader. Zij zag hun slechte gedrag oogluikend toe en gaf hun de mogelijkheid om hun verdorven neigingen te bevredigen door hun veel geld mee te geven. Het lukte haar zo goed om hun slechte daden te verbergen voor de nietsvermoedende vader, dat zijn zonen, toen hij er voor het eerst achter kwam, al compleet bedorven waren, en zo verhard waren in hun gedrag, dat ze hun beleefdheid naast zich neer hebben gelegd en zelfs het ongenoegen van hun vader hebben getrotseerd.

Andere moeders, (gelukkig zijn het er niet veel) beschadigen hun kinderen door hen al te streng op te voeden. Zij denken dat ze hun kinderen behoeden voor verleidingen als ze hen afschermen van de buitenwereld en hen binnenshuis houden. Die algemene regel is wel goed, maar het kan te ver doorgetrokken worden. Het is veiliger om hen langzamerhand bekend te maken met de verleidingen, die iedereen zal tegenkomen in de wereld, dan dat hun zoon ineens ondergedompeld wordt in wereldse invloeden. Als kinderen de strengheid van de opvoeding waaronder zij geplaatst zijn, niet aangenaam vinden, dan zullen ze mogelijkheden uitdenken om het juk, dat ze niet willen dragen, te ontlopen. Als zij bevrijd zijn van het ouderlijke bestuur, dan zullen ze geneigd zijn om in grotere uitwassen te vervallen dan anderen.

Terwijl een nuchtere, standvastige vroomheid in moeders een krachtige en blijvende uitwerking heeft op kinderen, heeft fanatisme het tegenovergestelde effect. De kinderen van ouders die toegeven aan buitensporige uitingen van godsdienstige gevoelens, en bij wie de godsdienst gepaard gaat met hevige aanvallen, hebben in de meeste gevallen geen eerbied voor heilige zaken, en geven vaak blijk van geringschatting van morele beginselen.

Het is heel erg belangrijk om het begrip, dat de kinderen hebben van goed en kwaad, tijdens hun opvoeding en tijdens het straffen niet in verwarring te brengen door kleinigheidjes met dezelfde strengheid en ernst te straffen als grote overtredingen. Ons onderwijs en gedrag richting kinderen zou zodanig moeten zijn, dat goed en kwaad in de goede verhouding voor ogen gesteld wordt. Als we een kleinigheidje met dezelfde strengheid achtervolgen als een grote overtreding, dan lopen de kinderen gevaar dat zij een grote overtreding met net zo weinig gevoel van het kwaad ervan zullen begaan, als wanneer ze minder erge dingen doen. Het is ook gevaarlijk om uit te varen tegen een bepaalde overtreding, en het kwaad daarvan zo te vergroten, dat het met niets vergeleken kan worden, terwijl andere overtredingen, die net zo erg of erger zijn, buiten beschouwing gelaten worden. Zo ook kan een deugd of plicht zo vaak voorgehouden worden, en het belang daarvan zo vaak onderstreept worden, dat andere goede dingen, die net zo belangrijk en waardevol zijn, op de achtergrond bedekt blijven. Zoals een juiste balans of een juiste verhouding van elke genade in de christelijke natuur van essentieel belang is om tot volmaaktheid te komen, zo zullen we in het leren van de deugden ook streng moeten toezien op de grootheid en hoeveelheid van elk deel van het geheel. Laat alle ondeugd als ondeugd behandeld worden, maar laat alle ondeugden niet in gelijke mate behandeld worden. Laat elke deugd haar juiste plek innemen, en haar gepaste ruimte vervullen.

Ook in de opvoeding van kinderen is het een goede regel om niet te veel op te leggen. Kwel ze niet met kleine en onnodige regeltjes. Leer hen zo veel als mogelijk is om zichzelf te handhaven. Het kind dat alleen maar gehoorzaam is als het onder het oog is van de ouders, is niet op een juiste wijze aangestuurd. Geef de kinderen wat vrijheid om onschuldige dingen te doen, en datgene te doen waar ze van nature toe geneigd zijn. Het is maar een arm, kortzichtig voornemen om uw kinderen de hele dag op een lusteloze wijze naar hun boeken te laten staren. Ze leren veel beter wat waardevol is als ze buiten aan het spelen zijn, dan wanneer we hen dat leren als ze binnenshuis zijn. Het is verbazingwekkend hoeveel woorden en zaken zij zonder moeite kunnen leren.

We kunnen zelfs te ver gaan door de vroomheid al te onophoudelijk in hun prille gedachten te prenten. Moeders zouden moeten kijken naar een geschikt moment om godsdienstig onderwijs in te prenten. Een zinnetje op het geschikte moment is beter dan een lange 'preek' op een moment dat niet geschikt is. Heiligheid kan niet aangenaam gemaakt worden voor het natuurlijke hart. Het belang voor godzalig onderwijs kan echter wel opgewekt worden.

U kunt het geweten beter op een indirecte manier bereiken dan op een meer directe wijze. Opmerkingen die nu en dan gemaakt worden, en die niet voor hen bedoeld lijken te zijn, worden vaak wel degelijk gehoord en onthouden. Vooral de gesprekken met godzalige mensen die op bezoek komen, en waar zij bij zijn, hebben een wonderlijke uitwerking. Laat uw kinderen al vroeg betrokken worden in uw gezelschap, zodat zij ook kunnen luisteren – ten minste, als het gesprek onderwijzend is. Door het verhalen van opmerkingen over bepaalde onderwerpen van predikanten en andere godzalige mensen, terwijl de kinderen erbij zijn, zult u waarschijnlijk een

grotere uitwerking hebben dan wanneer dezelfde dingen direct tegen hen gezegd zouden worden door hun ouders.

Roddelen in de familie is een kwaad waartegen moeders nooit ijverig genoeg kunnen waken. Er zijn enkele families die er heel erg tegen waken om slecht te spreken van hun naasten wanneer ze buitenshuis zijn, maar wanneer ze thuis zijn dan denken zij dat het wel kan. Zij permitteren zich in het bijzijn van hun kinderen een grote vrijheid om het karakter van degenen, met wie zij leven, te belasteren. Naar het lijkt onder het mom van 'gezellig samenzijn'. Dit is niet alleen een slechte gewoonte, die ook gemakkelijk overgenomen wordt door kinderen, maar het is ook het meest effectieve middel om hen te leren om de huichelaar te spelen, doordat u alsmaar doet alsof u een vriend bent, en aardige woorden gebruikt, terwijl u ondertussen een tegenovergesteld gevoel in uw hart koestert. Het is onmogelijk om gevoelens van ware vriendschap te hebben voor degenen over wie wij de gewoonte hebben om elke dag kwaad te spreken. O moeders, bescherm jullie kinderen tegen dit algemene kwaad, dat in zulk een ruime mate toegelaten wordt, en dat door velen zo weinig bestraft wordt.

Iets wat hier op lijkt, maar nog niet zo erg is, is het belachelijk maken van de zwakke kanten, en het overdreven nadoen van de onvolkomenheden of persoonlijke gebreken van onze vrienden. Bij sommige gezinnen heeft iedereen een talent om anderen na te doen. Zij kunnen de stemmen, gebaren, de houdingen en manieren van anderen zo goed nadoen, dat de uitoefening van dit talent een grote bron van amusement wordt ten koste van hun naasten. Vooral wanneer de karaktertrek of het gedrag een beetje overdreven of verwrongen wordt. Deze neiging zou voorzichtig en beslist onderdrukt moeten worden in jonge mensen. Dit gedrag kan er voor zorgen dat er een scheiding of verkoeling van liefde komt tussen vrienden, want wie van ons wil er nu uitgelachen worden tot vermaak van anderen?

Er is niet één zaak waar moeders eendrachtiger en beslister op moeten aandringen dan dat hun kinderen de waarheid moeten zeggen, de hele waarheid en niets dan de waarheid. Van het liegen kan gezegd worden dat het boven alle andere dingen de ondeugd van kinderen is. Wij zijn vervreemd van de baarmoeder aan, leugens sprekend (Ps. 58:3, Eng. Vert.). Kinderen komen er al snel achter dat anderen niet in hun hart kunnen kijken. Zij zullen daarom vaak iets zeggen waarvan zij weten dat het niet waar is, omdat zij denken dat het niet ontdekt kan worden. Bezie deze zaak met een waakzaam oog, en stap niet te makkelijk over dit soort overtredingen heen. Ik heb gezien dat veel waardige ouders weinig weten, of zich weinig bekommeren over de gewoonte van het liegen in hun kinderen. Toon door elk middel uw uiterste afkeer van het liegen, welke soort leugens het ook zijn, klein of groot.

Ik zou moeders ook willen waarschuwen tegen de dwaze ambitie om van hun kinderen wonderkinderen te maken, en tegen de ijdelheid van het opscheppen over hun slimme taal en mooie resultaten, om hen zo op wonderkinderen te doen lijken. Ik wil niet zo streng zijn om moeders te verbieden om van hun geliefde kroost te spreken, want uit de overvloed van het hart spreekt de mond. Ik wil slechts adviseren dat u uw kinderen niet altijd het onderwerp van uw gesprek laat zijn, 's morgens, 's middags en 's avonds. Wees ervan verzekerd dat andere mensen niet zo veel interesse in dat onderwerp hebben als u. Hoewel ik de moeders wel prijs die ijverig zijn in het onderwijzen van hun kinderen, wil ik toch met alle respect dit zeggen: 'Wees dankbaar dat uw kinderen niet achtergesteld zijn, of misvormd, of gebrek hebben aan een gezond menselijk verstand. Verlang er niet te veel naar dat anderen zullen denken dat zij wonderkinderen zijn. Kinderen kunnen zo getraind worden dat ze tot

wonderlijke dingen in staat zijn, maar wat voor nut brengt het? Zien we niet dat varkens ook zo getraind kunnen worden?

Oefen een heilzame straf uit richting uw kinderen. Als het nodig is, moeten ze zelfs een tik krijgen, maar bewaar deze vorm van straf als laatste middel, en laat het weinig voorkomen. Dat is veel beter dan ze op te sluiten in een donkere ruimte of ze het noodzakelijke voedsel te onthouden, ja, beter dan wat ook dat een kind voor een lange tijd in een slecht humeur houdt. Vermijd toch zorgvuldig het slaan uit drift, want dit zal uw kinderen meer kwaad dan goed doen.

Laat uw kinderen zo lang als u kunt thuis wonen. Het huiselijke gevoel is een heilige band die fris en sterk gehouden moet worden, en dat zo lang mogelijk. Vaak verliezen moeders al hun invloed op hun zonen als zij weggestuurd worden om naar school te gaan. Zorg er daarom voor dat het onderwijs van uw kinderen zoveel mogelijk thuis plaatsvindt.⁵ Bedenk dat er geen enkele plek is die zo gunstig is voor de goede gevoelens en de goede moraal van de jongere als het gezin, behalve als het gezin verstoken is van godsdienst en deugd; en voor zulke mensen schrijf ik nu niet.

Het kan nuttig zijn als meisjes naar een kostschool gestuurd worden, maar ik zou u willen adviseren om uw dochters thuis te houden, onder uw eigen toezicht. Als ze al naar school gaan overdag, laat ze dan 's avonds weer thuiskomen. U zult misschien best een betere school vinden als u ze naar een verre plaats toe stuurt, maar het offer is te groot, en het risico van kwade gewoonten en kwade opvattingen is niet gering. Wat betreft uw zoons: wanneer zij naar verre plaatsen moeten gaan, plaats ze dan in het gezin van een of andere godzalige man, en onder de moederlijke zorg van een godzalige vrouw, waar zij dan een goede vervanging van het ouderlijke toezicht mogen hebben. Laat ze, als ze vrij zijn, zo vaak mogelijk thuiskomen, zodat hetgeen ik het 'huiselijke' gevoel noem, in stand gehouden mag worden. Als uw zoons de handel in moeten gaan, of werknemers worden bij een winkel of een accountantskantoor, wees dan heel kieskeurig met betrekking tot het karakter en de gewetensvolle betrouwbaarheid van hun baas. Het is betreurenswaardig om te zien hoezeer jongeren in deze omstandigheden veronachtzaamd worden, en hoezeer zij blootgesteld worden aan verleidingen waarvan zij maar moeilijk kunnen ontsnappen zonder schuld en besmetting.

Wanneer kinderen uit het ouderlijk huis zijn gegaan, zou ik moeders met klem willen adviseren om contact te onderhouden met hun kinderen door middel van een brief. Een enkel waarschuwend en vermanend woord van een moeder kan het middel zijn om een geliefde zoon weg te trekken van de rand van de afgrond.

Wat u echter ook moge verzuimen, verzuim toch niet om uw kinderen na te volgen met uw dagelijkse gebeden, als ze van huis zijn. Vaak is dit het enige wat moeders nog over hebben. Hun kinderen zijn of ver van hen verwijderd, of ze zijn in de buurt, maar dan hebben zij hun invloed op hen verloren. Toch is er Één, Die nabij hen is en Die hen *wel* kan beïnvloeden. O moeders! Pleit voor uw geliefde kroost aan de troon der genade. Heb toch voor de tweede keer barensweeën over hen. God is genadig. God zal de vurige en aanhoudende gebeden van christelijke moeders horen. Verzamel vrienden om met u verenigd te worden in gezamenlijk gebed. Dit brengt mij ertoe om te spreken over die gezelschappen die 'Moederlijke gezelschappen' genoemd worden. Als het voorzichtig en nederig betracht wordt, dan denk ik dat ze opvallend nuttig

⁵ Vanwege de lange afstanden die in het Amerika van de 19^e eeuw afgelegd moesten worden, en het gebrek van goede scholen in de buurt.

zullen zijn. Laat alle pralerij en vertoon vermeden worden, en moeders mogen samenkomen en bidden voor hun geliefde kinderen zo vaak als zij daartoe maar genegen zijn.

Jonathan Edwards over Handelingen 8: 20-22:

Maar Petrus zeide tot hem: Uw geld zij met u ten verderve, omdat gij gemeend hebt, dat de gave Gods door geld verkregen wordt! Gij hebt geen deel noch lot in dit woord: want uw hart is niet rechtvoor God. Bekeer u dan van deze uw boosheid, en bid God, of misschien u deze overlegging uws harten vergeven wierd.

Hier kunnen wij zes dingen opmerken:

1. Wat de misdaad is waarover Simon de tovenaer bestraft wordt. Het is een zondige gedachte uit zijn hart. Er zijn drie soorten van dadelijke zonden, namelijk: zonden die bedreven worden in gedachten, woorden en werken. Simons zonde, waarover in de tekst gesproken wordt, was een zonde die in de gedachten bedreven werd.
2. De zonde waar hij in het bijzonder aan schuldig was, was deze: namelijk dat de gave van de Heilige Geest gekocht zou kunnen worden met geld. Wat een vuile gedachte koesterde hij hier over God, dat hij dacht dat hij de Heilige Geest, een van de Personen in de Drieëenheid, zou kunnen kopen, zodat hij de Geest kon gebruiken voor welk doel hij ook maar wilde. Dan kon hij Hem geven aan wie hij maar wilde in ruil voor zijn geld.
3. Deze zonde bewees dat hij nog in zijn natuurstaat leefde. *Gij hebt geen deel noch lot in dit woord.* (vs. 21).
4. Deze zonde stelde hem bloot aan de eeuwige rampzaligheid, zoals de woorden van de apostel beduiden: *Uw geld zij met u ten verderve.* Dat is: houd u uw geld maar voor uzelf, u bent in gevaar om verloren te gaan, en zo zal uw geld met u mee gaan, voordat wij ook maar iets geld van u zouden aannemen voor zo'n doel.
5. Wij kunnen zien hoe de apostel hem waarschuwt om toch vergeving te zoeken: *Bekeer u dan van deze uw boosheid, en bid God, etc.*
6. Ten laatste kunnen we de onzekerheid van het verkrijgen van vergeving zien, als hij zou bidden:
Of misschien u deze overlegging uws harten vergeven wierd. Deze tekst laat zien dat er een mogelijkheid is om vergeving te krijgen, maar dat er toch een grote onzekerheid over bestaat. Hij had schuld op zich geladen. Door zijn zondige gedachte kwam hij in het onmiddellijke gevaar om voor eeuwig verloren te gaan. En het was niet zeker of deze schuld ooit weer weggenomen zou worden.

Iemand kan voor eeuwig verloren gaan door één gedachte uit zijn hart.

Elke zonde stelt ons bloot aan de eeuwige rampzaligheid, al ging het niet verder dan een gedachte uit het hart. In Rom. 6: 23 staat dat de bezoldiging of het loon op de zonde de dood is. Met het woord *dood* bedoelde de apostel Paulus duidelijk de dood van de gehele mens en niet slechts de dood van het lichaam. Er wordt de algehele verwoesting van de mens bedoeld. Dat de apostel de eeuwige dood bedoelt, blijkt duidelijk uit de tegenstelling in de woorden *dood* en *leven*, waar het in het volgende vers over gaat. Zij staan tegenover elkaar. De genadegift Gods is het eeuwige leven, zegt de apostel. Zo staat het ook in het 18^e vers van Ez. 20. *De ziel die zondigt, die zal sterven.* Wanneer er gezegd wordt dat dit de bezoldiging is, dan betekent het niet alleen dat het de vergelding is, die de zonde verdient. De vergelding die vastgesteld wordt, geldt niet alleen voor een zondige levenswandel, maar ook voor elke zonde op

zich, voor elke overtreding van de Goddelijke wet. Zoals duidelijk blijkt uit de tekst in Gen. 2: 17: *Ten dage, als gij daarvan eet, zult gij den dood sterven.* Hier wordt niet alleen gesproken over een zondige levenswandel, maar over een zondige daad. Diezelfde woorden kun je ook toepassen op elke andere zonde. De wet dreigt degenen die de wet breken met de dood. Maar de apostel zegt ons in Jac. 2:10 dat hij die struikelt in één gebod, schuldig is aan alle. De vloek is afgekondigd tegen allen die de wet niet kunnen vervullen (Gal. 3:10). *Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.* Niet alleen grote uitwendige zonden en het veelvuldig overtreden van Gods wet worden zonde genoemd in de Schrift, maar ook zondige gedachten. *De gedachte der dwaasheid is zonde* (Spr. 24: 9). Ja, elke zondige daad van het hart. Dat kun je ook zien in Math. 5: 28: *Zo wie een vrouw aanziet, om dezelve te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan.* En in vs. 22 van hetzelfde hoofdstuk staat: *Zo wie ten onrechte op zijn broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gericht.*

L. R. Shelton:

'Er bestaat een groot verschil tussen de liefde die satan geeft tot de Bijbel, en de liefde die een wedergeboren gelovige heeft voor het Woord.' Over de discipelen van satan: 'Zij moeten de Bijbel lezen. Zij moeten er zoveel van onthouden. Als zij het Woord niet lezen en bestuderen, dan hebben zij een gevoel van veroordeling.' Wij kenden een man die ons zo nu en dan bezocht. (..) Hij zei: 'Het spijt me, ik moet het Woord lezen voordat ik naar bed ga. (..) Ik heb twintig jaren lang nog geen avond overgeslagen!' Hij zei: 'Ik moet het Woord lezen. Ik MOET het Woord lezen.' Wel, door het lezen van het Woord kan hij die tegenwoordigheid behouden. Hij kan de tegenwoordigheid behouden die satan rondom hem heeft gesteld. Hij leest het. Die tegenwoordigheid, die tegenwoordigheid. O, die tegenwoordigheid die rondom hem is. Die tegenwoordigheid is werkelijkheid voor die persoon. Die persoon verwacht nooit dat het de tegenwoordigheid van satan is. (..) Ik heb met duizenden personen gesproken die in dezelfde omstandigheden waren. Tenzij de Heilige Geest hem er zeker van overtuigt en de macht van satan verbreekt, en die tegenwoordigheid van hem wegneemt, en hem uit ledigt, is hij in een verloren toestand. Het Woord der waarheid kan die tegenwoordigheid nooit doordringen, zonder de kracht van de Heilige Geest. (..) Hij is gedurig Jezus Christus aan het prijzen. Deze personen praten altijd over de werkelijkheid van Jezus. Net zoals een wedergeboren gelovige dat doet. Ja, hij doet dat, maar het is leeg. Daar is een leegheid. (..) Hij houdt van die tegenwoordigheid. Hij kijkt [op] naar die tegenwoordigheid. Wanneer die tegenwoordigheid hem schijnt te verlaten, dan voelt hij zich zo leeg, (..) en dan besteedt hij zijn tijd weer in het lezen van de Bijbel, schreeuwend en huilend om die tegenwoordigheid toch weer terug te voelen komen. Wel vrienden, ik beschrijf nu een grote groep van godsdienstige mensen van deze tijd, die net zo leeg van Christus zijn, die net zo weinig kennen van de werkelijkheid van de verlossing in Christus als een Hottentot in Afrika. (..) Ik beschrijf nu mijn toestand voordat God mij verlost. (..) Als gevolg van deze tegenwoordigheid zal satan aan deze persoon een grote liefde tot het gebed geven. Een grote liefde voor het Woord. (..) Satan drijft die persoon tot het gebed. Zo'n persoon besteedt die tijd vele uren en dagen in gebed. (..) U vraagt: bidt u nu ook? Ja, maar dat is een ander soort bidden. Maar [dat andere is] niet door de inwonende Geest van God. (..) Ik besteedde nachtenlang in het gebed. En als ik in de stad waar ik leefde, 's avonds voor een huis stond, en heen en weer liep over de straat, dan bad ik voor de bewoners van dat huis. Ik kon niet tevreden zijn voor ik dat gedaan had. En altijd was

ik teleurgesteld omdat ik niet méér bad. De wedergeboren gelovige weet dat hij niet verhoord wordt vanwege de hoeveelheid of de lengte van zijn gebeden, hij weet dat het alles farizeïsme is onder de mantel van eigengerechtigheid, dat verdoemelijk is tot in de hoogste graad. (..) Er is nog een eigenschap van die tegenwoordigheid: het is heel kalmerend. (..) De persoon die zo'n tegenwoordigheid heeft, heeft nooit een verdeeld hart. Hij heeft nooit een worsteling in zijn hart. Satan heeft de volledige heerschappij over zijn hart. (..) er is een lied dat ik wel eens zong, en het gaat ongeveer zo:

*Prone to wander, Lord, I feel it,
Prone to leave the God I love.*

*Geneigd om te dwalen, Heere, ik voel het,
Geneigd om de God Die ik lief heb, te verlaten.*

Ik was geneigd om de God Die ik liefheb, te verlaten. Voordat God mij overtuigde (..) was ik gewoon te zeggen dat de schrijver van dit lied niet wist waar hij het over had. Ik was nooit geneigd om God te verlaten. Ik was nooit geneigd om van Hem af te dwalen. De reden was dat satan mij geheel in zijn macht had. Er was slechts één 'ik'. Maar sinds God mij verlost, zijn er twee 'ikken'. Het oude vlees voert steeds oorlog tegen de Geest (Gal 5:17). De strijd komt van binnen, en niet van buiten. Het vlees probeert me steeds weg te trekken van de Heere. Het probeert mij steeds van Hem te doen afdwalen.' Over degene die onder de heerschappij van satan is: 'Hij heeft de zondigheid van zijn hart nog nooit gezien. Hij weet vrijwel niets af van zijn verdorven staat. (..) Zo'n persoon praat alleen maar over zijn liefde tot God. O, mijn liefde tot God! Hij praat nooit over Gods liefde tot hem. De reden hiervan is, dat hij nog nooit overtuigd is van zijn afstand tot een heilig God, en dat God de zonde haat. (..) De grond van het behoud van zo'n persoon is zijn liefde tot God. Als hij God niet lief zou hebben met zijn gehele ziel en geest, dan zou hij niet behouden zijn. Hij probeert altijd die liefde tot God te werken. De wedergeboren gelovige is geheel het tegenovergestelde. Hij heeft het over Gods liefde tot hem. De wedergeboren gelovige heeft gezien dat hij zelf zo verdorven is, zo zwak, zo ondeugend, zo corrupt, hij heeft gezien hoe erg hij God haat van nature. Wanneer God Zijn liefde tot hem openbaart, dan gaat hij er nooit meer van weg. (..) O, loof de Heere, dat Hij mij liefheeft, dat Hij mij bemint! En de enige liefde die ik nu tot God heb, is de echo van Zijn liefde tot mij. O, God heeft mij zo liefgehad, en heeft mijn hart verbroken en tot de kennis van Christus als mijn Heere en Zaligmaker gebracht.'

L. R. Shelton:

Hoe kunnen mijn zonden vergeven worden?

Geliefde vriend,

Hartelijk dank voor je telefoongesprek deze morgen, waarin je in het kort zei hoe de Heere met je hart handelt om je tot Christus te brengen voor behoudenis.

In het bijzonder merkte ik in het gesprek met je op dat je zei dat je veroordeeld was voor zoveel schijnbaar kleine dingen in je leven, beide van bedrijf en nalatigheid. Dit is een duidelijke aanwijzing dat je jezelf ziet onder veroordeling, omdat je, waar je je ook wendt, niets dan het oordeel ziet. Je ziet je gehele wezen, je lichaam, ziel en geest onder veroordeling liggen. Daarom is elke daad die je bedrijft, elk woord dat je uitspreekt, en elke gedachte of verbeelding van je hart niets dan zonde. Je voelt jezelf verdoemd als je doet, en verdoemd als je niet doet, omdat al je werken, of

godsdienstige plichten, werken der duisternis zijn, werken van de duivel, dode werken, en omdat je onder het oordeel ligt, ligt elke uitdrukking van je wezen onder het oordeel, en sta je schuldig voor een heilig God.

De Heilige Geest laat je ongetwijfeld van dag tot dag je zonden zien, je zondige natuur, je goddeloosheid, je verdorvenheid, gemeenheid, onreinheid, en je schuldige afstand van een heilig God. Het moge je vreemd in de oren klinken dat ik het zeg, maar ik loof God ervoor. Niemand komt ooit tot Christus als zijn eigen persoonlijke Heere en Zaligmaker tenzij hij eerst zichzelf leert kennen door de verlichtende, openbarende kracht van de Heilige Geest (2 Kor. 4:3-6; Joh. 16:7-11).

Nu kom je tot deze vraag: Hoe kan ik vrijgesproken worden of hoe kunnen mijn zonden vergeven worden en hoe kan ik van de zonde en haar kracht verlost worden, en hoe kan ik verlost worden van de kracht van satan, die mij gevangen houdt? (2 Tim. 2:25, 26; Kol. 1:13, 14).

Een van de eerste dingen die de gemiddelde zondaar probeert te doen, is het opruimen of reformeren van zijn leven, hetwelk niet de wortel raakt van zijn oude zondenatuur. Je staat schuldig voor God. God vergeeft je zonden niet vanwege iets wat je doet of probeert te doen. Je kunt al je zonden een voor een voor God belijden, en toch nog naar de hel gaan. Je kunt alles wat in je macht is doen om terug te betalen, en toch nog naar de hel gaan.

Zoals JEHOVAH zei: Staat vast, en ziet het heil des HEEREN (Ex. 14:13; 2 Kron. 20:17). Mijn lieve vriend, stop! Erken jezelf als een schuldige, helwaardige zondaar, een die God voor eeuwig in de hel zou moeten verdoemen. Erken dat God rechtvaardig is, en dat Hij rechtvaardig zou zijn om je voor eeuwig en eeuwig naar de hel te zenden. Erken je veroordeling. Erken dat de toorn van God op je wacht (Joh. 3:36). Erken dat de Rechter der ganse aarde recht doet (Gen. 18:25). Erken dat God goed is, en jij verkeerd bent.

Nu ben je in de gestalte om voor de eerste keer je behoefte aan een Plaatsvervanger (je behoefte aan een Zondeoffer, aan Iemand Die het voor je opneemt) te erkennen. Jij hebt geen rechtvaardigheid die God zal aannemen. Daarom heb je God niets aan te bieden; je hebt geen verdienste van welke soort dan ook. Je verdient het om naar de hel te gaan. Erken het.

Welnu, voor zo'n zondaar als jij bent heeft God die Plaatsvervanger voorzien. Het Lam Gods, Dat de zonde der wereld wegneemt (Joh. 1:29, 36). Ja, de Heere Jezus Christus, de Tweede Persoon van de drie-enige God, kwam in de wereld, geboren uit een maagd, Hij nam de menselijke natuur aan, en gehoorzaamde tot de dood, ja de dood van het kruis (Fil. 2:5-8), en daar op het kruis betaalde Hij aan de gerechtigheid alles wat je schuldig was. Zodoende heeft Hij jouw zondeschuld betaald. Hij is zonde voor jou gemaakt (2 Kor. 5:21). Hij droeg jouw zonden in Zijn Eigen lichaam aan het kruis. (Jes. 53:5, 6). Hij nam jouw plaats in, en het oordeel van God dat op jou had moeten komen, kwam op Hem neer. Hij betaalde jouw zondeschuld tot de laatste cent toe. Dat is genade! Geen wonder dat Jona zei: Het heil is des HEEREN (Jona 2:9). Iedere zondaar die ooit op Christus ziet en door het geloof zijn zonden op Christus ziet liggen, roept uit in zijn hart: Het heil is des HEEREN.

Maar je zei tegen mij aan de telefoon: 'Ik besef dat ik een zondaar ben; ik ben schuldig; ik zou naar de hel moeten gaan. Ik besef dat Christus stierf voor een zondaar als ik ben, maar ik kan Hem niet geloven. Ik heb geen geloof.' Je hebt gelijk. De

Heilige Geest laat je jouw oude ongelovige hart zien. De persoon die nog nooit zijn ongelovige hart gezien heeft, en nooit gezien heeft dat hij niet in eigen kracht op de Heere Jezus Christus kan vertrouwen, kent niets van een zaligmakend aandeel in Christus.

Zoals ik je aan de telefoon zei: zie slechts op Hem. Zoals Hij je jezelf heeft laten zien, zal Hij je ook Christus laten zien. Zoals je Hem gevraagd hebt om je te laten zien wie je zelf bent, vraag Hem nu om je te laten zien Wie Christus is. Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods (Rom. 10:17). Vraag God of Hij je geloof wil geven om op Hem te betrouwen, op Hem te leunen, en om je gehele wezen op Christus te doen rusten. Onthoud: God plaagt een zondaar nooit [van harte⁶]. [hier stond: God never teases a sinner. Misschien is het een foutje van de scanner en moet er staan: God never leaves a sinner; God verlaat nooit een zondaar, rb].

Onthoud ook dat het genade was die je hart opende. Het was genade die je leerde te vrezen. En genade zal je van je vrezen ontlasten door je te laten zien dat Christus voor jou stierf. Zie op Hem (Jes. 45:22 Eng. Vert.). vraag van Hem de genade om op Hem te zien, en je zult nooit stoppen met het zien door het geloof totdat je ingaat door de paarden poorten, om Hem te zien van aangezicht tot aangezicht. Amen.

Je Evangelieprediker,

L.R. Shelton Sr.

John Owen Justification, blz. 104 - 106

Alleen dat geloof is rechtvaardigmakend, waar de rechtvaardigmaking het geloof vergezelt. Want daar heeft het de benaming van. Te stellen dat een persoon rechtvaardigmakend geloof heeft, terwijl hij niet gerechtvaardigd wordt, is hetzelfde als het stellen van een tegenstrijdigheid.

Wij onderzoeken niet de natuur van welk geloof ook, dan van dat geloof, waardoor de gelovige rechtvaardig gemaakt wordt.

Maar het is niet zo in allen waar deze toestemming gevonden wordt; noch zullen degenen die hiervoor pleiten, toestaan dat mensen op dat [geloof] alléén onmiddellijk gerechtvaardigd worden. Daarom is het duidelijk genoeg dat er wat meer nodig is voor rechtvaardigmakend geloof dan een werkelijke toestemming met alle Goddelijke openbaringen, hoewel wij die toestemming geven door het geloof waardoor wij gerechtvaardigd zijn. Maar aan de andere kant, het is door sommigen gesteld dat het voorwerp van het geloof zodanig is ingetoomd, en daardoor de natuur ervan bepaald is tot een bijzondere daad van het gemoed, aangezien het niet het geheel omvat van wat

⁶ Klaagliederen 3:33: 1 ALEPH. ¹ ²Ik ben de man *die* ellende gezien heeft door de roede ³Zijner verbolgenheid.

1 In dit hoofdstuk staan doorgaans drie verzen achter elkaar die met dezelfde letter beginnen. Zie Klgld. 1 op vers 1.

2 De profeet spreekt hier niet alleen van zichzelf, onder de naam van een man, maar van de gehele kerk, die maar uit één lichaam bestaat.

3 Te weten van de Heere. Vgl. Jes. 10:5.

in de Schrift eraan wordt toegeschreven. Sommigen hebben gezegd, dat het de vergeving der zonden in het bijzonder is, wat het voorwerp van het rechtvaardigmakende geloof is. Zij laten daarom het geloof de volle overtuiging van de vergeving van zonden zijn, door de bemiddeling van Christus; of, dat wat Christus voor ons deed en leed als onze Middelaar, Hij dat deed voor ons in het bijzonder.

En een bijzondere toepassing van bijzondere genade op onze eigen zielen en gewetens is hierdoor gemaakt tot het wezen des geloofs. Of, het geloven dat onze eigen zonden zijn vergeven, schijnt hierdoor de eerste en meest gepaste daad van het rechtvaardigmakende geloof te zijn. Hieruit zou dan volgen, dat wie niet gelooft of geen vaste overtuiging heeft van de vergeving van zijn eigen zonden, geen ware gelovige is; hetwelk op geen enkele wijze toegestemd kan worden.

En als welke personen dan ook deze mening hebben gehad, of nog hebben, dan ben ik bang dat zij, toen zij dit beweerden, hun eigen ondervinding over het hoofd hebben gezien; of, het kan eerder zijn dat zij in hun ondervinding niet wisten dat al de andere daden van het geloof, waarin haar wezen bestaat, ingesloten zijn in deze overtuiging, waar zij op een bijzondere manier op doelden. Hier zullen we het later over hebben.

Er bestaat voor mij geen twijfel over, maar wat zij voorstellen, past op het geloof, daar doelt het geloof op, en is gewoonlijk de uitwerking ervan in ware gelovigen, die van het [geloof] gebruik maken, en op gepaste wijze groeien in haar oefeningen.

Veel grote Godgeleerden in de eerste reformatie lieten (zoals de Lutheranen nog steeds doen) zo de genade van God in Christus, en hierdoor de vergeving van onze eigen zonden, het gepaste voorwerp van rechtvaardigend geloof zijn; welks wezen zij plaatsten in een vertrouwen in de genade van God door Christus, verklaard in de beloften, met een zekere, sterke toepassing op henzelf. En ik zeg met enige zekerheid, dat degenen die niet pogen om dit te verkrijgen, òf de natuur van het geloof niet begrijpen, òf de genade van God en hun eigen vrede zeer veronachtzamen.

Dat, wat die grote en heilige personen geneigd heeft om zich zo uit te drukken in deze zaak, en om het wezen des geloofs te plaatsen in de hoogste handeling ervan (waarin zij echter altijd haar andere daden insluiten en stelden) was de staat van de gewetens van mensen met wie ze te doen hadden.

Hun strijd, die zij in dit onderdeel met de Roomse kerk hadden, ging over de wegen en middelen waardoor de gewetens van overtuigde, bekommerde zondaren tot rust en vrede met God kunnen komen. Want in die tijd waren zij niet anders geleerd, dan dat deze zaken te verkrijgen waren, niet alleen door de werken van gerechtigheid, die men zelf deed, in gehoorzaamheid aan de geboden van God, maar ook door de strikte naleving van vele verzinsels van wat zij de kerk noemen; met een lofprijzing van een vreemde uitwerking tot hetzelfde doel, tot missale offeranden, sacramenten, vergiffenissen, zelfbestraffingen, pelgrimsreizen en andere soortgelijke bijgelovigheden.

Hierdoor zagen zij dat de gewetens van mensen in onafgebroken onrust, verwarringen, vrezen en gebondenheid gehouden werden, zonder die rust, verzekering en vrede met God door het bloed van Christus, welke het Evangelie verkondigt en aanbiedt.

En toen de leiders van de mensen in die kerk dit zagen, dat de wegen en middelen die zij voorstelden, in werkelijkheid de zielen van mensen nooit tot rust zou brengen, noch hen ook maar de minste verzekering van de vergeving van zonden bracht, zo maakten zij er een deel van hun leerstelling van, dat het geloof in de vergeving van onze eigen zonden, en de verzekering van de liefde Gods in Christus, vals en schadelijk waren. Want wat zouden zij anders moeten doen, wanneer zij maar al te goed wisten, dat het, op hun manier, en door hun beweringen, niet verkregen kon worden?

Hieruit volgt de voornaamste pennenstrijd in deze zaak, die de gereformeerde godgeleerden hadden met diegenen van de kerk van Rome. Het was deze: of er, overeenkomstig met, en door het Evangelie, een staat van rust en verzekerde vrede met God te verkrijgen zou zijn in dit leven.

Omdat zij alle bewijs wat maar mogelijk is, in hun voordeel hebben, van de ware natuur, het gebruik en doel van het Evangelie, van de genade, liefde en plan van God in Christus, van de doeltreffendheid van Zijn bemiddeling in Zijn offerande en tussenkomst, benoemen zij deze zaken tot het voornamelijk voorwerp van rechtvaardigend geloof, en het geloof zelf tot een geloofsvertrouwen in de bijzondere genade en goedertierenheid van God, door het bloed van Christus, zoals voorgesteld in de beloften van het Evangelie.

Dat is, zij onderwezen de zielen van mensen om vrede met God, de vergeving van zonden, en een recht op de hemelse inwoning te zoeken, door het plaatsen van hun enige vertrouwen op, en zekerheid in de genade van God door Christus alleen.

Maar toch, ondanks dat, heb ik nog nooit van iemand van hen gelezen (ik weet niet of anderen dat gedaan hebben) die toegaf, dat elke ware en oprechte gelovige altijd een volle verzekering heeft gehad van de bijzondere liefde van God in Christus, of van de vergeving van zijn eigen zonden, hoewel zij ervoor pleiten, dat de Schrift dit van hen vereist in de weg van de plicht, en dat zij naar de verkrijging hiervan moeten staan.

John Preston: *die wil neme etc.*

Tegenwerping: het is alleen aan de uitverkorenen gegeven, en dus niet aan iedereen.

Antwoord: ik antwoord, wanneer wij een vast Woord hebben dat gegeven is aan ieder mens onder de hemel, zonder enige terughoudendheid, waarom zou iemand zich dan uitsluiten? Inderdaad, wanneer Christus vrij aangeboden was aan ieder mens, en de ene nam Hem aan, en een ander zou Hem verwerpen, dan was het mysterie van verkiezing en verwerping geopenbaard [nl, rb] dat de reden dat sommigen Hem aannamen is: dat God hen een hart gaf [om Hem aan te nemen, rb] hetwelk Hij aan de rest niet gaf, maar, als het gaat over het aanbod van Christus, dan moeten we algemeen zijn, zonder naar de verkiezing te kijken.

Want anders zouden de uitverkorenen van Christus geen grond hebben voor hun geloof, niet wetende dat hij uitverkoren is totdat hij geloofd en berouw gehad heeft. Maar omdat Christus' gerechtigheid aangeboden wordt aan mensen in een onwedergeboren staat, hoe zal ik dan weten dat het mij toebehoort? Er is geen andere grond dan deze sluitrede: deze gerechtigheid behoort aan een ieder toe die gelooft. Ik

geloof, daarom komt het mij toe. Daarom: hoewel het alleen aan gelovigen toegepast wordt, toch moet het aan iedereen aangeboden worden.

De gelovige is niet de oorzaak dat Christus gegeven wordt, maar Hij is gegeven, en daarom geloven wij.

Als Hij niet aan iedereen aangeboden zou worden, dan zouden we niet tegen iedereen kunnen zeggen: als u gelooft, zult u zalig worden. Maar dit mogen we tegen allen zeggen, zelfs tegen Judas. Als u gelooft, Judas, dan zult u zalig worden.

Als het niet aan allen aangeboden zou worden, dan zouden zondige mensen net zo goed uitgesloten worden als de duivelen; maar Christus nam hun natuur aan, daarom is het mogelijk voor hen, als zij geloven, om zalig te worden.

Tegenwerping. Maar hoe verschilt dit van de leerstukken van onze tegenstanders; want zij zeggen ook dat Christus aan allen aangeboden wordt?

Antwoord: 1. Hoewel Christus vrij aan allen aangeboden wordt, toch bedoelt God het alleen aan de uitverkorenen.

Hoewel Christus aan allen gegeven wordt, toch is de gave van het geloof alleen een vrucht van de verkiezing.